

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

**Poruchy příjmu potravy z pohledu genderové
problematiky**

Aneta Krátká

Plzeň 2016

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra sociologie

Studijní program Sociologie

Studijní obor Sociologie

Bakalářská práce

**Poruchy příjmu potravy z pohledu genderové
problematiky**

Aneta Krátká

Vedoucí práce:

PhDr. Jaroslava Hasmanová Marhánková, Ph.D.

Katedra sociologie

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2016

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2016

Poděkování

Ráda bych tímto poděkovala PhDr. Jaroslavě Hasmanové Marhánkové, Ph.D. za vedení mé bakalářské práce, ochotu, cenné rady a věnovaný čas, který mi poskytla. Dále bych také chtěla poděkovat svým učitelům sociologie za přípravu a hlavně mé rodině za jejich podporu při studiu.

Obsah

1. ÚVOD	1
2. TEORETICKÁ ČÁST.....	3
2.1. Poruchy příjmu potravy (PPP).....	3
2.1.1. Sociokulturní faktory a jejich vliv na PPP	4
A. Sociální konstrukce těla	6
B. Mýtus krásy	7
2.2. Genderový pohled.....	9
2.2.1. Ženské x mužské tělo	12
2.2.2. Disciplinace těla – poslušná těla.....	13
2.2.3. Symbolické násilí.....	16
2.2.4. PPP jako moc a vyjádření odporu	18
2.3. PPP a internet	20
2.3.1. Pro ana blogy.....	20
3. EMPIRICKÁ ČÁST	22
3.1. Výzkumné otázky	22
3.2. Metody sběru dat.....	22
3.3. Kódování a analýza.....	23
3.4. Limity práce	24
4. ZJIŠTĚNÍ.....	26
4.1. Disciplinace těla skrze jídlo.....	28
4.1.1. Dieta.....	30
4.1.2. Hladovění	32
4.1.3. Péče o vzhled	34
4.2. Co pro dívky na blozích znamená anorexie	35
4.2.1. Anorexie a negativní stavy	37
4.2.2. Anorexie a pozitivní stavy	39
4.2.3. Vliv rodiny, partnera a okolí	40

4.3. Ideál krásy.....	43
5. ZÁVĚR	47
6. POUŽITÉ ZDROJE	49
7. RESUMÉ	52
8. PŘÍLOHA.....	53

1. ÚVOD

Tato bakalářská práce se zabývá poruchami příjmu potravy (PPP) z genderového hlediska. Poruchám příjmu potravy je potřeba věnovat větší pozornost, protože v západní společnosti dochází k jejich vzrůstu a zasahují tak životy spousty lidí [Novák 2010: 7; Krch 2010: 13]. PPP je tak aktuálním fenoménem, který se dostává i lidem více do podvědomí. I přesto, že toto onemocnění vzrůstá i u mužů, oproti ženám je počet mužů trpících PPP zanedbatelný. Převážnou část postižených tímto onemocněním jsou ženy [Janebová 2006: 75; Marádová 2007: 5]. Z tohoto důvodu se ve své práci budu nejvíce věnovat dívkám a ženám, které jsou PPP více ohroženy.

Poruchy příjmu potravy jsou nejčastěji zkoumány z hlediska biologického, to znamená, že v literatuře a dalších zdrojích nejčastěji nalezneme průběh, zdravotní rizika a jejich léčbu. Avšak významnou roli hrají i sociální faktory, a proto je třeba jim také věnovat pozornost. Touto prací bych chtěla podat informace o možných sociálních důsledcích PPP.

Internet hraje v životě současných mladých lidí nezastupitelné místo. Blogy jsou pro řadu dívek trpících PPP prostorem, kde o svém životě mohou svobodně hovořit, poskytují nám proto možnost, jak nahlédnout do životů těchto dívek. Považuji za důležité zanalyzovat tyto blogy, protože se zde objevují velmi zajímavá témata a pohledy na PPP. V souvislosti s anorexií je o fenoménu pro ana malé povědomí, protože mu není doposud věnováno příliš prostoru, a proto touto prací přinesu detailnější náhled. Cílem této bakalářské práce je pomocí kvalitativního výzkumu přiblížit fenomén pro ana a zmapovat tak, jak se dívky prezentují, co pro dívky anorexie znamená, jak ji vnímají a prožívají na internetových blozích. Poznatky o těchto poruchách chci shrnout a poskytnout tak ucelený náhled na tuto problematiku.

Bakalářská práce je rozdělena na dvě hlavní části, a to část teoretickou a empirickou. V teoretické části si nejprve objasníme pojem poruchy příjmu potravy a dále se budu věnovat sociokulturním faktorům – konkrétně se zaměřím na ideál krásy, sociální konstrukci těla a média. Součástí této části bude zároveň i kapitola mýtus krásy, kde tento koncept a jeho působení detailněji rozpracuji.

V další části se zaměřím na gender. Představím gender jako faktor podílející se na konstruování společenských představ o lidském zdraví a těle. V této souvislosti dále seznámím s disciplinací těla a symbolický násilím, které je na ženy uplatňováno. Také zde popíši dvě odlišné perspektivy, kterými je na mentální anorexii nahlíženo. V poslední části se zmíním o internetu, konkrétně pro ana blozích, které s mentální anorexií úzce souvisí. Tyto kapitoly nám blíže objasní poruchy příjmu potravy a poslouží k pochopení druhé poloviny práce, a to části empirické.

V empirické části nejprve představím metodologii - výzkumné otázky, popis metody sběru a analýzy dat. Tím detailněji přiblížím svůj postup při získávání a analyzování dat. Dále také zmíním limity práce. Poslední kapitola bakalářské práce se zaměřuje na výsledky, které jsem z blogů dívek, které trpí nebo trpěly PPP, pomocí analýzy získala. Na tomto místě přiblížím téma blogování. Dále se zde věnuji disciplinaci skrze jídlo, která je součástí anorexie - konkrétně ji zde blíže vysvětlím na dietách, hladovění a neustálé kontrole, kterou na sebe dívky uplatňují. V další části představím, co vše pro dívky mentální anorexie znamená a jak jí pojmají. V neposlední řadě budu také hovořit o ideálu krásy, který je pro mentální anorexii specifický. Všechna tato získaná témata spolu úzce souvisí a jsou provázaná. Na blozích byly zmiňovány velmi podobné jevy a témata. Moje analýza blogů přinese větší porozumění tomuto fenoménu a také náhled, který není dostatečně zmapován a to, že anorexie zde není vnímaná pouze jako patologie, jak je na ni nejčastěji mnoha studiemi nahlíženo, ale pro dívky je životním stylem a stává se tak součástí jejich života.

2. TEORETICKÁ ČÁST

2.1. Poruchy příjmu potravy (PPP)

Mezi poruchy příjmu potravy řadíme mentální anorexii a mentální bulimii. Mentální anorexie je onemocnění, jehož cílem je zhubnout. A proto lidé trpící touto poruchou se snaží svému tělu odpírat jídlo v co největším možném množství. Naproti tomu mentální bulimie je onemocnění, které charakterizuje záchvatovité přejídání. Toto onemocnění dále doprovází zvracení, aby po přejídání nedošlo ke zvýšení váhy. Obě tato onemocnění mají společné obavy z tloušťky a neustálou potřebu kontroly vzhledu a hmotnosti [Krch 1999: 13-14, 17]. Tomuto onemocnění je potřeba věnovat pozornost, protože dle dostupných studií dochází za poslední desetiletí k rapidnímu vzrůstu PPP, především v západní společnosti [Bröhmová 1999: 44; Yalomová 1999: 16]. Přičemž nejčastěji postižené jsou ženy [Fraňková, Dvořáková-Janů 2003: 196; Marádová 2007: 5]. Muže PPP postihují přibližně pouze v 10% z celkového počtu případů. Výskyt onemocnění PPP bývá spojován s vyspělou ekonomikou, tedy v zemích, kde je kladen velký důraz na krásu, sebekontrolu, a výsledky [Janebová 2006: 75, 79]. Proto cílem této nemoci je podobat se stanovenému společenskému ideálu krásy [Papežová 2000: 16].

S tímto onemocněním souvisí stále vzrůstající společenský důraz na štíhlost, který vede k držení diet. Je to právě dieta, následné extrémní hladovění a úbytek na váze, které s tímto onemocněním souvisejí, jež přináší většině dívek radost a další motivaci [Krch 2010]. Dívky jsou poté natolik motivované, že málokterá si uvědomuje, že diety jsou velmi nebezpečné [Marádová 2007: 16]. Následně postižené začnou doprovázet i neovladatelné obavy – tedy strach z tloustnutí. V prostředí, kde se vyzdvihuje štíhlost a považuje ji za výborný výkon, je pak hubnutí a hladovění považováno za úspěch. Proto diety a hladovění u žen pak posilují sebevědomí a navozují pocit přibližování se společenskému ideálu [Krch 2010]. Co však vede k této extrémní touze po štíhlosti a následně k poruchám příjmu potravy? Rizikové faktory, konkrétně sociální, které se jeví jako nejdůležitější, budu podrobněji diskutovat v další podkapitole.

2.1.1. Sociokulturní faktory a jejich vliv na PPP

Za vznikem PPP často nestojí pouze jeden faktor, ale je to spojeno s více faktory, tedy spojením sociálních, kulturních, psychologických a genetických vlivů. Velkou roli však hrají společenské faktory, a proto se na ně podrobněji zaměřím.

Společenské faktory jsou v tomto onemocnění považovány za nejdůležitější ze všech vlivů, a proto je jim v této práci věnováno nejvíce prostoru. Mezi společenské faktory patří média – především v dnešní době internet, extrémně štíhlý ideál krásy, vliv okolí, reklamy a naprosté zavrhování obezity. To vše jsou významná kritéria vyvolávající obavu z nadváhy [Krch 2010: 38; Novák 2010: 30] a touhu po štíhlosti, která může vyvrcholit v PPP [Freedman in Renzetti, Curran 2003: 514].

Sociální teorie vidí „mocnou“ společnost jako hlavní kritérium vzniku PPP [Janebová 2006: 82]. To utvrzuje i Krch, který za nárůstem PPP vidí hodnoty západní kultury [Krch 2010: 64]. Právě v této společnosti, kde je velký důraz na štíhlý ideál krásy, který přispívá ke vzniku této choroby, PPP vzrůstají [Papežová 2000: 13; Fraňková, Dvořáková-Janů 2003: 197]. Štíhlý ideál je zde ztotožňován s krásou a úspěchem. A také se splněním ideálu – štíhlým tělem se lze dostat ve společnosti na vyšší úroveň [Novák 2010: 39]. Vidíme tak, že tento společensky vytvořený ideál může ovlivnit naše vnímání, hodnocení našeho těla a následné zacházení s ním [Janebová 2006: 83].

Tento zmiňovaný ideál ale nenalezneme všude, protože každá kultura a společnost disponují svým ideálem [Janebová 2006: 83]. Některé kultury mají zcela protikladné ideály, protože vyznávají naprosto odlišné hodnoty [Novák 2010: 35; Grogan 2000: 21]. A proto v západní společnosti, která preferuje zdravé a štíhlé tělo je větší množství lidí, kteří podstupují různé procesy, aby se podobaly kulturnímu ideálu. Je důležité podotknout, že naplnění ideálu je ve skutečnosti nemožné [Fialová, Krch 2012].

Pokud se podíváme blíže na západní preference, vidíme, že v západních společnostech není obezita přijímána, což způsobuje, že obézní lidé jsou zde vnímáni negativně. Z tohoto důvodu se tak někteří často uchýlí k hladovění, které je vnímáno jako jejich cíl. Hladovění samozřejmě také následně vede k vzrůstu PPP [Krch 2012: 64].

Na výše zmiňované procesy, mezi které například patří držení diet a podstupování různých chirurgických zákroků, lze nahlédnout i odlišným pohledem. Tyto procesy také mohou být způsobem, který ženám umožňuje rozhodovat o jejich vzhledu, takže to může být viděno i jako výhoda. Tělesnou změnou si ženy mohou vepsat moc do těla [Orlan in Jeffreys 2005: 162].

Dalším společenským faktorem jsou média. V dnešní době, kdy funguje masové šíření informací, není nikdo, kdo by nebyl v kontaktu s médii. Protože jsou dnes média všude kolem nás a jsou nástrojem, který reflektuje a prosazuje ideál krásy, mohou mít vliv na náš život. Z tohoto důvodu je důležité se blíže podívat na tento další sociální faktor, který je dáván do souvislosti se vznikem PPP. Poruchy příjmu potravy jsou spojeny s médii, protože předkládají společenský ideál. Média se tak jeví se jako další významný faktor pro vznik PPP [Landwerlin in Edwards 2007: 3].

Mediální prezentace může mít vliv na naše myšlenky a jednání. Z tohoto důvodu jsou média považována za důležitý nástroj šíření společenských představ a faktor, který některé ženy může inspirovat a do určité míry je ovlivnit prezentovanou normou krásy [Marádová 2007: 23]. Dokonce od poloviny 90. let 20. století přibývá článků s tématem štíhlosti [Fialová, Krch 2012: 152]. A tak pod touto velkou prezentací ideálů nabyl ženský vzhled větší důležitosti [Lipovetsky 2007: 178].

A jak jsou na tom muži? Je třeba poznamenat, že média se začala více zajímat i o muže. Vzrostlo působení médií na muže skrze svalnatý ideál, ale bylo zjištěno, že média více inspirují ženy než muže, a to z důvodu většího zaměření na ženy. Dále významnou roli hraje odlišná prezentace, protože ženy jsou v médiích prezentovány vyhublé, zatímco muži jsou prezentováni reálně – s přirozenou váhou [Grogan 2000]. Je třeba poznamenat, že média nemají jednoznačně stejný vliv na všechny ženy. Na každou ženu působí média odlišným způsobem a proto je i následně odlišné cítění a jednání.

Dle Nováka hlavní roli v působnosti na formování postavy mají tištěná média [Novák 2010: 62].

Ženské časopisy tak mohou mít vliv na ženské myšlení a jednání o svém těle, protože časopisy předkládají společností preferované a uznávané ideály [Grogan 2000: 86; Yalomová 1999: 219]. Z tohoto důvodu se pod mediální produkcí ideálů mohou některé dívky již v období adolescence naplno věnovat svému vzhledu [Oakley 2000: 140]. Novák za tímto vidí důvod, proč je již v tomto nízkém věku častější rozvoj PPP u žen než u mužů [Novák 2010: 62].

Vidíme proto, že média mohou přinášet některým ženám negativní emoce, anebo v nich může prezentace ideálu spustit porovnávání se s ním, s touhou se tomuto ideálu rovnat [Novák 2010]. Novou roli zde hrají i tzv. „nová média“, což je digitální šíření dat a informací [Fialová, Krch 2012: 149]. Blíže si o digitálních informacích povíme v kapitole „blogy“.

I přesto, že jsou média mnohými autory považována za velmi významný faktor podílející se na PPP a jsou zobrazována jako všemocné a utlačující, je nutné si uvědomit, že současné teorie vlivu médií již nepracují s tak jednoduchou představou médií jako všemocného nástroje. Zároveň ale nenahlíží na média jen jako na zrcadlo společenských norem. Je potřeba si uvědomit, že média nejen realitu odráží, ale také ji utváří, a to v interakci s příjemci. Tito příjemci sdělení nečtou všichni stejně a mohou do nich tak vkládat své vlastní interpretace. Média proto nemohou ženy snadno zmanipulovat a automaticky ovlivnit tlakem, protože ženy nejsou pasivními příjemkyněmi mediálních sdělení, ale jsou aktérkami a těmi, co samy jednají a sledují své cíle.

A. Sociální konstrukce těla

Tělo není pouze existující biologická materie, ale i je sociálním konstruktem [Janebová 2006: 83] a „*objektem sociálního a kulturního vývoje*“ [Fialová, Krch 2012: 28]. To znamená, že na to jak vnímáme a prožíváme naše tělo, má právě vliv kultura a okolí, ve kterém žijeme. Svá těla konstruujeme, což znamená, že se hodnotíme s kulturní normou, a proto na základě těchto sociálních hodnot a norem měníme naše těla na těla sociální [Fialová, Krch 2012: 28; Janebová 2006: 83]. Do našich těl se tak ukládají kulturní hodnoty, protože se do něj vpisují významy a ovlivňují ho praktiky [Butler 2003: 189].

To potvrzuje i Bourdieu [2000], který vidí zkušenost našeho těla a postoj k němu zřízené skrze společenské hodnoty, které působí na naše tělo. Zároveň to ovlivňují i lidé všude kolem nás. Podle Butler jsou tito lidé „*aktéři, kteří konstruují realitu našeho těla*“ [Butler 2003: 187]. Vidíme, že tělo je jen povrchem, se kterým lze pracovat. Lze říci tedy, že naše tělo je ovlivněno a utvářeno společností. Pod vlivem tohoto sociálního působení již vidíme, proč tak někteří usilujeme o naplnění společenského ideálu [Ibid].

B. Mýtus krásy

Krása je relativní, uměle vytvořená hodnota a v každé společnosti je krása vnímána jinak. Například u Masajů je s krásou spojován muž. Roli zde hraje i kontext doby, protože to, že je žena synonymem krásy, je až moderním výtvorem [Janebová 2006: 85]. Oproti historii také krása dnes nabyla své důležitosti a změnila své pojetí - být krásná, dnes znamená být štíhlá [Novák 2010: 45].

Kult krásy se proměnil i ve svém působení. I přesto, že se ženy vymanily z tradiční role, je kult tím, co je spoutává. Na ženy vzrostl sociální tlak, který je spojen s průmyslovou a obchodní politikou. Kult krásy se tak stal něčím, co ženy může psychicky a tělesně ovlivnit. Některé ženy se v důsledku kultu krásy často cítí podřadné, ponížené či málo sebevědomé kvůli svým nedostatkům a s těmito komplexy se následně zříkají společenských a politických jednání a rozhodování. Zároveň jsou smířené i s nižšími pozicemi než muži. Muži z tohoto profitují, protože v důsledku péče a zájem o tělesný vzhled, ženám na řešení veřejných věcí nezbývá mnoho prostoru [Lipovetsky 2007]. To potvrzuje i Jeffreys, která v kosmetických praktikách vidí strávený čas, který by mohly ženy uplatnit ve veřejném prostoru a ovlivňovat tak jej [Jeffreys 2005: 31].

Stejnou optikou na to nahlíží i Naomi Wolf [2000] skrze její koncept mýtu krásy. Mýtus krásy se objevil s ženskou emancipací, kdy ženy vstoupily do mocenských pozic a tím vzrostl důraz na krásu. Zároveň se zrovnoprávněním a nezávislostí žen nastala i změna pohledu na ženské tělo. Vzrostl nátlak na ženy ohledně štíhlosti, a tak začala být vnímána negativně i nadváha. Tato změna však ženám ubírá energii, sebevědomí a následně i moc, protože se tak příliš nezapojují do veřejné sféry.

Za tímto mýtem stojí podle Wolf strach mužů o svoji nadvládu, kterou by mohla ohrozit svoboda žen. Neustálý požadavek krásy, tak vede k udržování mužské dominance. Muži jsou zde ti hlavní, kteří posuzují a případně kritizují ženský vzhled, čehož jsou si vědomi a profitují z toho.

Autorka tímto ukazuje, že i přesto, že ženy získaly spoustu práv, jsou neustále svázány tímto mýtem. Z tohoto důvodu se ženy dnes cítí hůře než ženy dříve, které byly v domácnosti a neměly takové možnosti. Ženy dnes pociťují sebenenávist a nedostatek kontroly nad svým tělem. O mýtu krásy tak hovoří jako o společenském nátlaku a nazývá ho „*politickou zbraní proti pokroku žen*“ [Wolf 2000: 13]. Také ho popisuje jako „psychický útok“, který působí svým ideálem krásy [Wolf 2000: 19].

Wolf navíc dodává, že si myslíme, že tento společenský požadavek je přirozený. Avšak nejedná se o nic přirozeného. Je to historicky a sociálně konstruované. Mýtus krásy nesouvisí ani s genderem ani s pohlavím, protože v některých kulturách se muži líčili a zajímali o oblečení a ženy byly ty, co vládly. V důsledku uvažování o tomto mýtu jako přirozeném, je dle Wolf, mýtus krásy často u žen vtělený. Mýtus krásy je poté pro ně jako víra, ke které se upínají, důvěřují jí a je pro ně autoritou. Následně s „rituály krásy“ pociťují, že mají čas pro sebe a že toto jednání je dobrovolné, i když tomu tak není. V mýtu také vidí pomocníka k postupu, a proto jsou mu oddané [Ibid].

V souvislosti s tímto tématem hovoří i o anorexii, která také souvisí s emancipací žen, protože začaly být požadovány štíhlé tvary a na ženy začal působit mýtus krásy. Právě skrze posedlost hmotností se ženy stávají pasivními a nejsou tak pro muže nebezpečné. Zrovnoprávněné ženy, které by nic neutiskovalo, by byly sebevědomé a aktivní, a to by bylo nebezpečím pro muže. Z tohoto důvodu je potřeba udržovat ženskou poslušnost a nespokojenost s tělem, aby nadále podstupovaly nejrůznější společenské požadavky [Ibid].

A co by vlastně nastalo, kdyby většina žen tento ideál naplnila? Podle Wolf kdyby náhodou tato situace nastala, tak se ideál změní, aby měly zase o co usilovat a měly se čím zabývat.

V případě, že by se některá žena rozhodla neusilovat o krásu, by byla vnímána negativně. Pohlíží tak na ženy jako na oběti společenského ideálu a je jisté, že budou jeho oběťmi i v budoucnu - ženy, které nebudou vypadat krásně, nebudou společensky žádané a budou vnímány i v budoucnu negativně. Jakékoliv vzepření žen je zbytečné, protože by na ně tlak ještě více zesílil a stejně by mu i ty silnější ženy podlehly [Ibid].

Podíváme-li se však na koncept mýtu krásy odlišnou a reálnější perspektivou, je potřeba poznamenat, že ženy nejsou jednolitou skupinou, která by jednala a vnímala tento ideál stejně. Ženy jsou různorodou skupinou a z tohoto důvodu, každá neusiluje o splnění stanoveného společenského ideálu, nepodstupují stejné procesy ve prospěch krásy, a také kult nespoutává všechny ženy. Naopak u některých žen je krása vnímána pozitivně a jako přednost ženy. Zcela odlišné vnímání a naplnění ideálu krásy bude detailněji vidět v analýze blogů.

2.2. Genderový pohled

Než se budeme věnovat genderu, nejprve si ujasníme, co vlastně tento pojem znamená. Ihned na začátek je důležité zmínit, že neexistuje jediná definice či vysvětlení genderu. Autoři tento pojem pojímají různě.

Pojem gender lze definovat jako sociálně a kulturně podmíněné rozdíly mezi muži a ženami. Jsou to určité role a jednání přisuzované mužům a ženám v dané kultuře a společnosti [Giddens 2013: 554]. Renzetti a Curran pojímají gender jako sociálně konstruovanou kategorii, tedy jako určité vlastnosti, očekávání, a chování přiřazované mužům a ženám. Jsou proměnlivé kulturně i historicky [Renzetti, Curran 2003: 20-21]. Oakley [2000] také hovoří o genderu jako o sociálním konstraktu, který spojuje muže a ženy s určitými charakteristikami a představami v dané kultuře a společnosti. Je nutné reflektovat, že gender nemusí korespondovat s biologickým pohlavím. Při studiu PPP nelze opomenout vliv genderu, který je významný pro vznik a následně náhled na PPP, protože jak si ukážeme, jsou zde rozdílnosti mezi muži a ženami.

Ženská trápení z váhy není samo o sobě symbolem ženství, ale je to ovlivněno ideou genderu [Fournier 2002: 70].

U mužů je obezita vnímaná jinak než u žen [Wolf 2000: 118]. V této souvislosti Fournier hovoří o „genderovaném těle“ [Fournier 2002: 73]. Gender hraje roli ve zdraví a nemoci, protože zdraví je pro muže a ženy odlišné a ženy podrobují svá těla také častěji zákrokům [Cleary; Doyal; Waldron in Renzetti, Curran 2003: 477]. V západní společnosti je gender dáván do souvislosti s rizikem vzniku PPP.

Roli hraje i odlišný pohled na vzhled, který má u žen větší význam než u mužů. Zatímco ženy byly hodnoceny dle vzhledu, muži na základě svého postavení [Fialová, Krch 2012: 11; Beauvoir 1967: 354]. V primitivních společnostech byla krása prezentována jak ženami, tak muži, krása nebyla jako dnes vlastností žen. V některých společnostech se muži zdobili více než ženy. Feminita nebyla založena na kráse, ale na plodnosti. S příchodem společenských změn se však toto změnilo. Přisuzování krásy ženám přišlo až v 15. - 16. století, proto lze vidět, že „krásné pohlaví“ je historický sociální konstrukt. Krása se stala hlavním ženským atributem a zůstává i dnes „zbraní, která má zastavit jejich společenský postup“ [Lipovetsky 2007: 148]. Muži zůstali nadřazení ve vědě a v umění, ale v kráse zůstala nadřazená žena. Lze tedy vidět rozdílnost mezi muži a ženami, protože ženy jsou ty krásné a muži jsou ti racionální. V 19. a 20. století nabývá krása významu. V 60. letech se však dostává do popředí i mužská krása, avšak hodnota krásy je stále pro muže a ženy odlišná. Právě ženské pohlaví je asociováno s krásou a dokazují nám to nejen média a módní průmysl, ale i jazyk a také mužský postoj. Krása má a bude mít zcela odlišný význam pro ženy i muže. V tomto bude vždy nerovnost. I přesto, že je dnes i u mužů kladen důraz na krásu, ženy jsou ideálem více ovlivněny, protože je více na ně zaměřen [Lipovetsky 2007]. To potvrzuje i Wolf, která hovoří o „dvojím standardu vzhledu“ – poukazuje tak na rozdílný přístup k mužům a ženám i v pracovním prostředí. Vzhled má pro ženy větší význam než pro muže a od toho se odvíjí i jiné požadavky. Muži tak nemusí pro svůj vzhled obětovat tolik jako ženy [Wolf 2000: 56].

Bylo také zjištěno, že jsou i genderové rozdíly ve spojitosti s postavou, jídlom, ideálem a vnímání těla. Ženy si všímají jiných partií svého těla a také si všímají váhy oproti mužům, kteří jsou zaměřeni na svaly. Zároveň jsou na ženy kladeny jiné požadavky [Novák 2010: 42; Lipovetsky 2007: 148].

U mužů je kladen důraz na svalnatost, u žen na hubenost. Hubenost by byla u muže stigmatizována, u žen je ceněna [Grogan 2000: 147]. Nadváhu však ženy zvládají hůře než muži, například obézní žena často ztrácí socioekonomický status. Pro muže tedy odchýlení se od norem nehraje tak významnou roli jako u žen [Gortmaker et al.; Sargent, Branchflower in Renzetti, Curran 2003: 513].

Odlišnosti jsou i v jídle. Ženy se v jídle více hlídají z důvodu krásy. U žen je tak s jídlem zacházeno přísnějším způsobem [Wolf 2000: 121]. Zároveň bylo zjištěno, že ženy užívají jídlo jako vhodný nástroj při depresích či stresu [Ettore in Renzetti, Curran 2003: 514]. Je zde vidět rozdíl, že u mužů hraje jídlo a hmotnost jinou roli než u žen, což má souvislost i s menším působením společenského ideálu na muže, a proto je onemocnění PPP u mužů nižší. Genderový rozdíl se poté projevuje i v odlišném vnímání těla, protože u žen je tělo hlavním nástrojem půvabu, kdežto u mužů je to nástroj k ovládnutí [Novák 2010].

S. Brownmillerová tlak na ženy spojuje s genderovými představami o mužích a ženách. Z genderového pohledu jsou muži charakterizovány slovy jako silný a velký, zatímco se ženami je spojována drobnost a slabost. Zároveň splnění těchto představ umožňuje mužskou dominanci. Pokud by například žena byla silnější než muž, vyvolalo by to v muži nejistotu a pocit nedostatečnosti, žena by byla jeho konkurencí a zároveň by to mohlo oslabit nejen jeho sebevědomí, ale i jeho postavení [Brownmiller in Grogan 2000: 51]. To potvrzuje i Jeffreys, která tvrdí, že maskulinita je spojena s nadřazeností a feminita je znakem podřízenosti [Jeffreys 2005: 27].

Vidíme zde jasné genderové představy, kdy ženám je udělována povinnost pečovat o svůj vzhled a být krásná, stejně tak jako muži musí pracovat a zajistit tak rodinu [Lipovetsky 2007: 178].

2.2.1. Ženské x mužské tělo

Mužské a ženské tělo je odlišné, na to poukazuje i S. de Beauvoir, která s touto odlišností spojuje i jejich odlišné postavení ve společnosti. Rozdíl začíná ihned v rané socializaci protože, ženy se učí, že jsou „ty druhé“ a jsou spojovány s módou, která je jim předkládána již od velmi nízkého věku. Dle názoru de Beauvoir pod tímto tlakem ženě nezbývá nic jiného než módním hitům a ženskému údělu – péči o svůj vzhled vyhovět protože jinak by se společensky znehodnotila [de Beauvoir 1967: 353-354]. To potvrzuje i Novák, který poukazuje na důraz na vzhled a tělo u některých dívek ve velmi nízkém věku [Novák 2010: 61]. Vidíme zde prioritu vzhledu u žen, od kterého se následně odvíjí i hodnocení ženy, což u mužů tak není [de Beauvoir 1967: 354].

Požadavky na mužské tělo se liší. Za tím stojí i „jiné tělo“. Dívky již od období adolescence nabírají především tělesný tuk, kdežto u mužů vzrůstají svaly, a proto se oproti ženám stanovenému ideálu krásy blíží. Ženy jsou tak z pochopitelného důvodu více zaměřené na hmotnost a muži na svaly. To má i souvislost s tím, že u žen je větší šance výskytu poruch příjmu potravy než u mužů [Bröhmová 1999].

Dále je také na ženské tělo kladen daleko větší důraz než na tělo mužské. I přesto, že na mužské tělo také působí sociální vlivy a někteří touží po svalnatém ideálu stejně jako některé ženy po štíhlosti, je odlišný důraz na naplnění mužského ideálu, to znamená že, ideál na ně nepůsobí, tak jako na ženy. Dále muži používají jiné techniky, zatímco některé ženy zvrací, tak někteří muži se uchylují k užíváním steroidů [Janebová 2006]. Z tohoto důvodu je i mužské pojetí těla jiné než ženské a muži kladou důraz na jiné priority než ženy. Na základě výzkumů byly zjištěny odlišné výsledky mezi ženským a mužským sebepojetím. Zatímco muži přikládali hlavní význam šíři ramen a hrudníku – tedy horní část těla, ženy přikládaly hlavní význam dolní části – tedy bokům, lýtkům a stehenní části. Ženy jsou tedy nespokojené s dolními partiemi [Fialová, Krch 2012].

A jak jsou na tom vlastně muži s PPP? Na základě statistik je v České republice přibližně 1:30 anorektiků oproti anorektičkám. Anorexie ve vyspělých zemích vzrůstá i u mužů.

Dle budoucích odhadů bude počet anorektiků stále vzrůstat. Rapidní vzrůst je očekáván především u mužů provozující činnost s důrazem na tělesný vzhled [Janebová 2006].

I přesto, že pravděpodobnost vzniku PPP je u mužů desetkrát nižší než u žen je těžké u mužů PPP naléznout, protože se straní léčení. A proto jsou muži často v souvislosti s PPP ignorováni nejen lékaři, ale i autory v literatuře. Důležitým faktorem pro vznik PPP je sport. U sportu, kde je kladen důraz na vzhled, je riziko vzniku PPP daleko vyšší [Novák 2010].

Je podstatné zde reflektovat, že i přesto, že je na muže nazíráno jako na dominantní bytosti, které nepodléhají takovému tlaku, hodnocení a požadavkům, nejedná se o homogenní skupinu, a proto i někteří muži jsou utlačováni a je na ně vyvíjen velký tlak. Jeffreys uvádí, že ničení těla a podstupování nejrůznějších praktik souvisí s nízkým sociálním postavením [Jeffreys 2005: 168].

2.2.2. Disciplinace těla – poslušná těla

Naše tělo ovlivňuje sociální kontrola a moc, která těla ovládá [Ševítová 2004: 7]. Moc mu říká, co může, musí a co nikoliv. Člověk se tak učí, jak se ideálně chovat a jak jednat. Na základě moci a společenských požadavků je tělo ovládnuto, a proto se mění a přetvořuje. Moc s těly manipuluje, cvičí a tvaruje [Foucault 2000]. Toto potvrzuje i Judith Butler, která tvrdí, že s těly se dá pracovat – těla jsou neustále utvářena [Butler 2003: 185]. Tělo je tak následně ovládnuto a mírně donuceno, čím dochází k poslušnosti.

Za poslušné tělo se považuje „*tělo, které může být podřízeno, využito, transformováno a zdokonaleno*“ [Foucault 2000: 201]. Neustálá kontrola těla poslušnost jen utvrzuje, protože člověk se sám disciplinuje, to znamená, že se neustále podřizuje, a proto poslouchá. Disciplína nám pomocí předpisů říká, co máme dělat, a skrze techniku pozorování nás nutí k žádoucímu jednání. Donucená těla jsou tak neustále pod dohledem, který ale oni nevidí. Disciplinární moc je neviditelná, ale pro ty, které disciplinuje, je velmi dobře viditelná. Jedinci mají neustálý pocit, že mohou být viditelní kdykoliv, to vše vede k tomu, že poslouchají. Z tohoto důvodu této moci ani nemohou odporovat. Foucault hovoří o tzv. „anonymní moci“ [Foucault 2000: 253].

Toto dohlížení je založeno na „síti vztahů“, které se vzájemně ovlivňují – pod neustálou kontrolou jsou kontrolující i kontrolovaní. Tato nenásilná disciplinární moc je vždy a všude ve střežehu [Ibid].

Vidíme tak, že disciplína nás skrze působení moci v plném rozsahu nenásilně ovládá, podřizuje, cvičí a dělá nás poslušnými. Moc uvnitř těla pod vlivem působení disciplíny upadá. Naše tělo se tak stává terčem moci, a proto jsme neustále ovlivňováni autoritou. Pokud bychom porušili pravidla či se od nich odchýlili, disciplína má své formy trestání. Tím dochází k odstranění nekonformních jedinců. Ale nedisponuje jen tresty, ale i odměnami, kterými jedince motivuje. Tím, že předkládá uznávané činy, ukazuje pravidla a co je žádoucí, tím směřuje jedince ke konformitě. Na základě trestání jsou jedinci kontrolováni, oddělováni a homogenizováni. Důležité je si uvědomit, že disciplína trestá na základě normy nikoliv dle zákona. Disciplína je něčím, co plně ovlivňuje společnost a na základě čehož jsou lidé viděni negativně anebo vyloučeni ze společnosti. S kontrolou, která se rozšířila po celé společnosti a kde jsme neustále pozorováni, měřeni, trestáni, donucováni, můžeme dnes hovořit o „disciplinární společnosti“ [Foucault 2000: 293-296].

Než budeme hovořit o panoptikonu v pojetí S. Bartky, seznámíme se s tímto konceptem. Panoptikon je „*mechanismus moci a optický systém*“, který vede k „*vědomému a nepřetržitému stavu viditelnosti, čímž zajišťuje automatické fungování moci*“ na daného jedince [Foucault 2000: 282]. Jedinec si tak myslí, že je neustále pod dohledem a stále na něho působí moc. Může být tedy pozorován kdykoliv, ale on neví kdy. U této moci dochází k podřízení, ke kterému není třeba použití násilí. Jedinec sám mění své chování díky pocitu sledování. Panoptikon slouží k dohledu, ke kontrole a k následnému donucování. Dnes se tato moc „*rozptýlila i do sociálního těla*“ [Foucault 2000: 290]. Panoptikon velmi ovlivňuje naše těla.

Na disciplinaci těl poukazuje i S. Bordo. Tělo je ovlivněno a měněno společností. Příkladem je nošení ženských korzetů, které bylo projevem moci. Korzet ženy byl znakem ovládnutí a kontroly. Na tomto příkladě tak ilustruje manipulaci se ženami. A stejným způsobem jako ovládá naše těla společnost, tak anorektičky chtějí ovládnout své tělo a mít ho plně pod kontrolu. Neustále se proto disciplinují [Bordo 2008].

Druhým příkladem disciplíny a neustálé kontroly je dieta. Dívky si stanovují, co mohou, musí a co nesmí, to znamená že, se neustále hlídají. Pokud by došlo k selhání, nastane potrestání těla. Tímto způsobem dochází k ovládnutí a přeměny těla [Bordo 2008]. Jako další příklad disciplíny lze uvést oblékání, líčení a estetické zákroky [Ševítová 2004: 7]. Člověk neustále kontroluje a upravuje svůj vzhled. Vidíme tak, že účinky panoptikonu dnes nacházíme v celé společnosti.

Foucault nezohledňuje disciplínu v ženském pojetí a proto je potřeba přidat tuto analýzu disciplíny v pojetí Sandry Bartky. Bartky [1990] reflektuje formy podřízení, které ženy udržují v nižším postavení. Foucault hovoří o nápravě všech těl, ale nedělá rozdíly mezi muži a ženami, čímž přehlíží disciplíny, které ovlivňují a podřizují pouze ženy. Budeme proto nyní hovořit o odlišném typu disciplíny, který zcela stejným způsobem manipuluje s tělem.

Disciplinární praktiky se nenachází jen ve správné velikosti a tvaru těla, ale i ve zdobení ženského těla. Konkrétně v aplikaci make-upu a oblečení je disciplína velmi viditelná. Neustálé požadavky jak má vypadat ženská pokožka, vlasy a celkově ženské tělo vedou u žen k uchýlení se k činnostem, kterými o své tělo neustále pečují - pomocí něhož svá těla přetváří. Tato péče má svůj režim to znamená, že žena musí znát vhodné množství přípravku, kdy a jak ho nanášet. Zároveň tato disciplína vyžaduje, aby žena uměla určité postupy a měla určité znalosti o kosmetice a jejích reakcích a účincích. Bartky tak nazírá na ženy jako na vězně, protože oba jsou školeni a oba musí ovládat určité návyky dle harmonogramu. U žen to konkrétně ilustruje na péči o pleť. Co je však v této disciplíně podstatné, že tyto zmíněné disciplinární praktiky se týkají pouze žen – jsou součástí feminity. Ženy tak usilují o půvab, aby tyto požadavky feminity splnily. A proto ženské tělo je neustále konstruováno, tím že je cvičeno a utvářeno právě například zmiňovaným líčením či snižováním váhy [Bartky 1990].

Tato fakta, ale nyní vybízí k otázce, proč však toto ženy praktikují a podstupují? Bartky za tím jednoznačně vidí tělesný nedostatek, který ženy pociťují. To dále vysvětluje na působení již zmíněného panoptikonu, který má většina žen ve své mysli. Dozorcem je zde muž, který ženský vzhled posuzuje a pro kterého ženy svá těla přetváří.

Ženské tělo je neustále vystaveno hodnocení a z tohoto důvodu je tak neustále disciplinováno. Tím lze vidět dvojí standard, který je uplatňovaný ve společnosti [Bartky 1990].

Důležité je dodat že disciplinující nejsou pouze muži, ale i média, naše okolí a instituce, ti všichni konstruují ženské tělo. U žen tak následně tyto požadavky na feminitu a podřízení vytváří dojem, že je to přirozené a dobrovolné. Bartky říká, že tyto disciplinární praktiky zaměřené na ženy navíc podporují mužskou dominanci. Pokud by žena těmto praktikám nevyhověla, čelila by sankcím – například odmítnutí či společenskému znehodnocení. Z tohoto důvodu se ženy samy disciplinují, protože stejně jako v panoptikonu může být kdykoliv spatřena. Otázka odporu či vzepření se zde nepřichází v úvahu, protože neustálý sebedohled je vložený do těla a zároveň protože tyto ženské standardy nelze zcela realizovat, čímž ženy žijí s pocitem nedostatku, o ně neustále usilují. Bartky tímto způsobem na ženy nahlíží jako na utlačované a poslušné bytosti [Bartky 1990]. O neustálé sociální kontrole a disciplinaci žen hovoří i Naomi Wolf, podle které tímto platí za účast ve veřejné sféře [Wolf 2000: 122-123].

2.2.3. Symbolické násilí

Na PPP lze nahlédnout skrze optiku Pierra Bourdieho [2000] a jeho koncept symbolického násilí. To, že ženy mají odlišné vnímání těla, jsou oproti mužům více nespokojené, a proto se svými těly pracují a usilují o ideál, ovlivňuje společnost a okolí kolem nás. Nižší postavení žen souvisí se symbolickým násilím. Symbolické násilí je specifická forma moci, která zakládá hierarchické vztahy. Pod působením tohoto symbolického násilí přejímáme určité struktury myšlení a díváme se na sebe specifickým způsobem, který nás znevýhodňuje. Toto násilí, které je založeno na nadvládě mužů, udržuje ženy v nižší pozici a muži mohou být bez obav v dominantní pozici. Tato mužská nadvláda není neměnný jev, naopak je neustále konstruována a utvrzována stejně jako symbolické násilí. Nadvláda se utvrzuje tím, že je „somatizována“ tzn. vtělována. To vede k tomu, že nadvládu bereme jako naprosto přirozenou [Ibid].

Avšak nižší postavení žen ve skutečnosti není dané ani přirozené, ale je neustále konstruováno. K tomu přispívá i socializace. Ženy své postavení nevnímají jako omezující, ale přijímají jí ho jako něco zcela přirozeného a běžného [Ortner 1998: 92; Bourdieu 2000: 53], protože symbolické násilí, které tento stav způsobuje, mají působením moci nevědomě zanesené do svých těl skrze společenské hodnoty. Toto nižší postavení je dále ženami „*naturalizováno*“ a reprodukováno. V tomto sociálním prostředí se tomuto ženskému postavení natolik daří, že se stává něčím, co je všemi vnímáno jako něco zcela běžného [Bourdieu 2000].

Ženy kvůli nižšímu postavení svá těla vnímají jako nevyhovující a méně důležitá, čímž dochází k nespokojenosti žen s tělem, nízkému sebevědomí a větší poslušnosti. Dále toto odlišné postavení žen vede k touze po zaujetí a vyrovnání se mužům. Z tohoto důvodu ženy prožívají a vnímají svá těla pro pohled druhých, protože v přístupu k našemu tělu hrají roli i „*druzí*“. Ženské tělo je ve společnosti neustále hodnoceno a je na něj kladeno očekávání krásy. A tak se ženy neustále řídí reakcemi okolí. Proto ženy touží po kráse a půvabu. Zde již vidíme, že v takovýchto podmínkách se společenským požadavkům na ženy, může velmi dařit. Nižší postavení žen a touha se líbit dále podporuje mužskou nadvládu. Tohle vše může ovlivnit ženská těla a jednání [Bourdieu 2000]. Jeffreys považuje symbolické násilí za nenásilný způsob vtělení kontroly, které je dosahováno skrze reklamy a ženské časopisy. Na tuto kontrolu následně nahlédneme jako na svobodnou volbu [Jeffreys 2005].

Snaha žen být krásná a půvabná však nemusí znamenat podřízenost ani utlačování žen, ale například formu sebevyjádření a seberealizace. Blíže se na tuto perspektivu podíváme v empirické části, kde nám analýza blogů potvrdí, že dívky nejsou utlačovány a ani nejsou oběťmi ideálu, neboť si stanovují svůj ideál, o který usilují. Ten jim následně přináší naplnění.

2.2.4. PPP jako moc a vyjádření odporu

Bordo hovoří o pocitu nedostatku kontroly - ženy mají větší moc než dříve, a proto potřebují mít nad sebou kontrolu. A právě anorexie je projevem moci a kontroly [Bordo 2008: 227-228, 244]. Co ale dále tato choroba dívkám přináší? Dívky trpící anorexií získávají pocit, že mají tělo ve svých rukou a mohou ho plně ovládat. Zároveň jim dobrovolné hladovění, které anorexii doprovází, dodává sílu, pocit ovládnutí těla a další motivaci a také se díky hladovění cítí disciplinované. Pokud vydrží hladovět, pocítují hrdost a jsou potěšeny svým zmanipulovaným tělem.

Dalším fenoménem, který je naplňuje, je hmotnost. Váha se stává něčím, co mohou ovlivnit [Janebová 2006: 90]. Zároveň se s každým ztraceným kilem žena vnímá stále úspěšněji. Z tohoto důvodu jim PPP může přinášet společenský obdiv jejich kontroly nad tělem, protože štíhlost je spojena s pocitem sebekontroly. Ženy tuto kontrolu vnímají a vidí jako svůj naprostý úspěch. Některé v dosažení kontroly nad tělem vidí kontrolu nad celým životem [Novák 2010: 50].

Dále se zaměříme na to, jak je vnímána anorexie ve společnosti. Na PPP je často nahlíženo jako na prostředek k odmítnutí feminity či vyjádření nespokojenosti s ženskou rolí – tedy s pečováním, domácností a dalšími spjatými stereotypy se ženskou rolí [Edward 2007: 5]. Novák vidí anorexii jako boj proti patriarchátu, který ženy utlačuje a pracuje se stereotypními představami, co by ženy měly a naopak neměly. Zde je potom mentální anorexie projevem moci a kontroly nad svým tělem. Hladová žena se cítí neposkvrněná a dokonalá, ale pokud se nají, pocity jsou zcela opačné [Novák 2010: 40].

Zajímavý pohled na anorexii nabízí Susan Bordo. Ta dává anorexii do souvislosti se společností, která se ženami manipuluje a udržuje tak moc v rukou mužů. Dívky vnímají tělo jako něco, co je jim ve společnosti odcizováno – tedy jako něco co nevlastní a co je omezuje. Přejde jim, že neplní vlastní nastavené požadavky, ale ty, které jsou jim předkládány. Proto se snaží získat moc nad svým tělem, a to skrze jídlo. Snaží se odrovnat touhu po jídle a následně mít a ukázat tak kontrolu nad tělem. Vidíme tedy, že v anorexii hraje významnou roli kultura, protože zde jsou hodnoty jako vůle a síla spojovány s muži.

A dívky právě skrze anorexii tyto vlastnosti vyjadřují. Anorexií tedy opovrhují feminním ideálem a sociálními požadavky, a také se snaží zbavit ženství. Z tohoto důvodu chtějí být křehké a vypadat jako děti [Bordo 2008].

I přesto, že ženy mají oproti dřívější době mnoho možností, tak jim stále ubližují kulturní očekávání, jako je například křehkost, pasivita a neambicióznost. Ženy nechtějí být omezované, chtějí být jako muži. Anorexie je pak jedním ze způsobů, jak protestovat proti kulturním hodnotám a zobrazování žen [Ibid].

To potvrzuje i Jeffreys, která toto poškozující chování dává do souvislosti s bolestí, kterou ženy cítí z neúcty a nedostatku prostoru v kultuře. Podle ní ženy nemají dostatek prostoru pro rozvoj a projev. Ženy, které nemají prostor pro jejich vyjádření bolesti, za kterou stojí mužská dominantní kultura, tak následně napadají jejich vlastní těla [Jeffreys 2005: 150].

Druhý náhled na tuto problematiku má odlišný úhel pohledu, a to že ženy přijímají ženství i mateřství, a proto usilují o to být krásné a štíhlé, čímž feminitu ztělesňují. Za anorexií zde stojí touha po naplnění společenského ideálu [Boskind-Lodahl 1976: 345-346; Freedman in Renzetti, Curran 2003: 516]. Za naplněním ideálu a zároveň za PPP autoři vidí jednoznačně západní společnost, protože zde ženy nejsou uznávané a nemají moc. Pouze něžné a křehké ženy zde mají své místo. Obézní jsou vnímány negativně a působí nekontrolovatelně [Grogan 2000: 15], protože nedodržují společenská pravidla – starají se o sebe a svojí potravu, místo aby toto zajišťovaly a věnovaly se druhým. Proto se proviněné ženy potrestají hladověním [Novák 2010: 40].

Ať už na PPP budeme nahlížet jakoukoliv popsanou perspektivou, jisté je že, PPP nám ukazují, že se děje něco nevhodného v naší společnosti [Edwards 2007: 9].

2.3. PPP a internet

Internet se v tomto fenoménu v posledních letech stal ještě více atraktivním. Nalezneme na něm mnoho webových stránek spojených s poruchami příjmu potravy. Mezi nejznámější patří anabell.cz a idealni.cz, dále existují stránky, které píší samy anorektičky – tzv. „blogy“. Dívky zde píší svoje prožitky, uklidňují se, svěřují, motivují a prezentují se a zároveň mohou snadno a rychle komunikovat s obrovským počtem lidí. Blog jim umožňuje zůstat v neustálém kontaktu s lidmi [Byron et al. 2008: 23]. Dívky se ale také na těchto stránkách stávají velmi často doslova závislé. Blogy jsou spojovány s možností vyprávění se, s prostorem, kde lze najít pochopení, podporu a s pocitem přináležitosti a motivující prostředek [Novák 2010: 71; Krch 2010: 218]. Jeffreys internet spojuje se šířením všech nejrůznějších forem úprav těla [Jeffreys 2005: 168-169].

2.3.1. Pro ana blogy

S poruchami příjmu potravy úzce souvisí pro ana blog, což je blog, který podporuje anorexii. Pro ana blog je forma internetového deníku, vyznačující se neformálním stylem psaní, který slouží k prezentaci dívek trpících mentální anorexií, dále ke sdílení jejich pocitů, zkušeností a k vzájemné podpoře. Anorexie často na blozích jako „Ana, Anča“ je vnímaná jako kamarádka. Pro anorektické blogy okolí velmi často vnímá negativně, jelikož spojují dívky, které onemocněly PPP. PPP pro ně ale není nemoc, spíše životní styl. Tyto dívky se většinou nechtějí léčit, blog pro ně totiž slouží jako rádce, inspirátor nebo deníček [Novák 2010: 71].

Blog nejčastěji obsahuje stránku „About“, kde se autorka blogu představuje návštěvníkům a uvádí o sobě informace. Dále zde můžeme najít údaje o zájmech autorky, kontakty a velmi často i osobní fotografie. Dívky zde často přidávají „příspěvky“ – tzn. informace, které se zde ukládají do archivu. Tyto příspěvky mohou návštěvníci blogu komentovat. A právě díky těmto komentářům může autorka komunikovat s návštěvníky, ale zároveň i návštěvníci mezi sebou. Názory návštěvníků jsou pro dívky podstatné, což webové stránky častokrát neumožňují. Pomocí blogu tak člověk ukazuje svůj svět druhým.

Z tohoto důvodu jsou pro ana blogy výbornou možností, jak nahlédnout do situace dívek trpících PPP. Často zde bývají zveřejněné fotografie extrémně vyhublých žen, které mají sloužit jako inspirace či motivace k hubnutí. Tyto portály se vyznačují velkou vzájemnou podporou, radami a povzbuzováním. S pro ana blogy je spojena západní společnost, ta tvoří významný kontext vzniku těchto blogů [Novák 2010: 71]. Blogování se těší stále větší oblibě. Oblíbenost a návštěvnost blogů tkví v tom, že jsou zde osobní zkušenosti. Na blogu lze najít „pohled zevnitř“, který návštěvníci mají v oblibě.

3. EMPIRICKÁ ČÁST

3.1. Výzkumné otázky

Empirická část navazuje na teoretickou část bakalářské práce. Hlavním cílem mého výzkumu je nahlédnout na situaci dívek/žen trpících PPP a blíže zjistit, jak se dívky prezentují, vyjadřují a prožívají svá onemocnění prostřednictvím pro ana blogů, a také co jejich onemocnění ovlivňuje.

Stanovené výzkumné otázky zní: Jakým způsobem se genderové představy promítají do prezentace žen a PPP v rámci pro ana blogů? Jak dívky s poruchou příjmu potravy konstruuji svoji feminitu na těchto internetových blozích?

Věnuji se společenským souvislostem a dopadům, především sociokulturním faktorům – konkrétně ideálu krásy, médiím a disciplinaci těla. Dále mě zajímá, jak dívky s touto diagnózou vnímají genderové představy, a jak se promítají do jejich života a smýšlení o vlastním těle. S tímto fenoménem souvisí i téma blogování, konkrétně fenomén pro ana blogů, jejichž analýza bude součástí mé práce.

3.2. Metody sběru dat

Pro svou práci jsem zvolila kvalitativní metodu. Kvalitativní výzkum nám pomáhá získat detailní vhled na daný fenomén a odkryje zkušenosti s daným jevem. [Strauss, Corbinová 1999: 11]. Podle Hendla má kvalitativní výzkum výhodu, že podrobněji pochopíme zkoumané jedince či jevy, čímž detailněji nahlédneme na daný fenomén [Hendl 2005: 52]. Pomocí kvalitativního výzkumu se tak detailněji zaměřím na životní vyprávění a jednání dívek trpících PPP. Pro získání dat jsem použila sběr sekundárních dat z internetových blogů dívek, které trpí/trpěly PPP. Vzhledem k citlivosti tématu se jednalo o nejlepší dostupný zdroj dat. Data jsou pro mě dostupná a výzkum je realizovatelný. Zároveň zjištění nejsou ovlivněna tazatelem.

Blogy jsem získala náhodným vyhledáváním přes internetový prohlížeč Google, do kterého jsem zadala heslo „pro ana blog“. Dále jsem blogy vybírala na základě stanovených kritérií: stránka je aktivní minimálně 1 rok, na blogu má žena/dívka své fotky, ženě/dívce byla diagnostikována nemoc PPP (byla hospitalizována či byla/je jinak léčena odbornou péčí), na blogu mají uvedený kontaktní email, telefon nebo lze zaslat zprávu apod. Upustila jsem od omezení věku z důvodu rozmanitosti dat. Výsledky tak budou více odpovídat realitě a rozložení populace, neboť toto onemocnění se nevztahuje pouze na určitou věkovou skupinu.

3.3. Kódování a analýza

Jako metodu analýzy dat jsem si zvolila tematickou analýzu z důvodu jednoduchosti její realizace a zároveň ji považuji za nejvhodnější metodu vzhledem k mému tématu a stanovené výzkumné otázce. Tematická analýza je často používána, protože se jedná o vhodný nástroj pro postihnutí všech nástrah kvalitativního výzkumu, mezi které patří například komplexnost a rozmanitost dat. Bývá označována za „*metodu identifikace, analýzy a odkazování k tématům v datech*“ [Braun, Clarke 2006: 79]. Je vhodné mít předem stanovenou výzkumnou otázku. Tento požadavek splňuji.

Pro práci jsem použila otevřené kódování, díky němuž získáme témata objevující se v analyzovaném materiálu. Tato témata souvisí s výzkumnou otázkou, použitou literaturou, koncepty, které se u aktérů objevují a může se jednat i o myšlenky nebo nové postřehy, které výzkumník nalezne v datech [Hendl 2005: 247].

Pro kvalitativní tematickou analýzu jsem zanalyzovala 5 internetových blogů dívek trpících PPP. Po splnění stanovených kritérií jsem si z 5 blogů po jejich prostudování vybrala všechny významné články a texty dívek, které jsme následně přesunula do programu Word. V tomto programu jsem si poté řádně veškeré záznamy z 5 blogů znovu přečetla a začala jsem hledat první významy a vytvořila si následně první kódy, které jsem si ukládala v programu Excel. Dále jsem poté v textech hledala opakující se kódy. V programu Excel jsem si vytvořila celkem 6 listů – pro každý blog svůj list + úvodní list.

Témata, která se na blozích opakovala, jsem vždy vyznačila stejnou barvou. Tímto jsem získala témata, která jsou blogům společná, a tedy témata, která se často na blozích opakují. Na základě této činnosti jsem si vytvořila samostatný souhrnný list, kam jsem si téma, které je pro blogy charakteristické, přenesla. Ke každému tématu jsem si vložila všech 5 blogů pro porovnání. Na tomto posledním listě lze zároveň vidět témata, která jsou pro moji práci významná. Mezi listy lze přecházet, mohu se k článkům i kódům kdykoliv vracet.

Seznam klíčových kódů: zvracení, hladovění, kontrola, diety, krásná = štíhlá, štíhlá/hubená = šťastná, hubená = úspěšná, a blogování. Tyto kódy byly zvoleny na základě jejich četnosti a relevance. Výběr klíčových kódů se zároveň odvíjel od stanovených konceptů pro moji práci.

Veškerá data byla analyzována vždy od založení daného blogu až po články publikované do 5. 11. 2015.

Při analýze jsem se soustředila na to, co pro dívky onemocnění znamená, jak ho prožívají, jak se změnil jejich život s tímto onemocněním a jakou roli zde hrálo okolí. Také mě zajímaly jejich pocity v době onemocnění, a jak vnímaly svoji hospitalizaci či pomoc odborné péče. Sledovala jsem také, k jakému cíli směřují a čeho tedy pomocí PPP dosáhnou. Také jsem se ve velké části zaměřila, co pro dívky znamená blogování.

Po této analýze jsem si dále v programu *Mind map* vytvořila myšlenkovou mapu. Středové bylo políčko poruchy příjmu potravy a následně jsem k němu přiřazovala, co vše s ním souvisí. Řadila jsem si tak, co je hlavní pro PPP, co je naopak méně důležité, co je s čím mezi sebou provázané a také, co se vzájemně ovlivňuje. Témata jsem si barevně odlišovala.

3.4. Limity práce

Práce má své limity, neboť z časového důvodu byla data získána pouze z 5 internetových blogů. Jsem si vědoma specifik tohoto datového materiálu, to znamená, že blogy nemusí psát skutečné dívky trpící PPP.

Dále jsem si také vědoma, že tyto internetové blogy jsou specifickou platformou, kde se lidi sebezprezentují určitým způsobem. Zároveň žitá zkušenost může být odlišná, neboť praktiky a stavy mohou být na těchto blozích popisovány s nadsázkou či mohou dívky své stavy a zkušenosti přehánět. Dále také dívky nemusí sdělovat na blozích veškeré informace. Z tohoto důvodu se jedná o téma, které nabízí možnost k dalšímu sociologickému bádání.

4. ZJIŠTĚNÍ

V teoretické části jsem již pro ana blogy představila a nyní se jim budu věnovat podrobněji na základě výpovědí dívek. Blog je pro dívky virtuálním prostorem, který slouží jako podpora, rádce, motivace, zdroj radosti a naplnění. Často o něm dívky hovoří jako o deníčku, kam svěřují své veškeré úspěchy a neúspěchy nejčastěji spojené s anorexií. Blog se tak pro ně stává přítelem, bez kterého si často nemohou již představit svůj život.

Na blozích lze nalézt různé příspěvky, obvykle se jedná tzv. o „thinspo“ - motivační fotografie, příspěvky v podobě cvičení k regulaci váhy, recepty, jídelníčky, různé kalorické tabulky, metody zvracení, ale i rady jak pečovat o svůj vzhled. Je zde tak možné blíže nahlédnout nejen na mentální anorexii, ale často i na celý život dané dívky. Podstatné je, že anorexie zde není prezentována a vnímána jako nemoc, jak na ní bývá často zkresleně nahlíženo, ale jak potvrzuje práce Františka Krcha [2010] anorexie je zde vnímána jako způsob života.

Blog byl u dívek popisován jako druhá rodina, jako deník na úspěchy i neúspěchy, jako podpora, která přináší radost, jako způsob odreagování a také jako prostor, který umožňuje uniknout od všedních starostí. Níže analyzované příspěvky potvrdily argument Krcha [2004], že dívky, zde velmi často nacházejí naplnění a pochopení, a proto se ale také na těchto stránkách stávají velmi často doslova závislé.

Ella: „Na internetu mám neuvěřitelnou podporu!!! Je to úžasné! Začínám být šťastná! Psaní článků je pro mě uvolněním a vždy příjemným odreagováním. Zamilovala jsem se do blogování!“

Poppy: „má smysl se ještě na blog vracet. No? Vážně mi to tu chybí, je to už moje součást. Poppy je moje druhé křídlo, díky kterému můžu odletět pryč od denní reality.“

Illdie: „Tentokrát se ale cítím silnější, protože sleduju ostatní blogy a nejsem v tom sama.“

Blog je často jedinou možností, kde dívky mohou otevřeně sdělovat své pocity, a proto často začne být upřednostňován i před reálnými dlouhodobými přáteli. I přesto, že někdy dívky spoustu svých přátel ztratí, pro ana dívky jsou pro ně často jedinou poslední jistotou, kterou dívka má. O to více se v tento okamžik na blog a své virtuální kamarádky upíná.

Ella: „Začala jsem psát své hrozné zážitky, své pocity! Pomáhalo mi to. Neuvěřitelně! Tenkrát mi sem chodili skoro samé pro ana holky, ale i ty mi dávali tolik podpory, kterou jsem snad v životě nezažila.“

Vivien: „budu potřebovat vaší podporu ... prosím nenechte mě v tom samotnou už v soukromém životě jsem dost osamocená ... vy jste jediné koho mám.“

Poppy ana: „Budu se snažit sem přidávat každý den. Zvláště po tom, co jsem si uvědomila, že s blogem mi to jde líp. O hodně.“

Dokonce některé dívky píší, že až s blogem zažily takové pocity, které ani s reálnými přáteli nezažily. Blog tak působí dojmem, že je to prostor, kde se člověk plně stává člověkem. V příspěvcích bylo i zmiňováno, že jen díky blogu získaly sebevědomí, začaly si opět nebo více věřit a také změnily své myšlení a pohled na svět k lepšímu.

Ella: „Začala jsem být opět sama sebou a za to z velké části může vaše podpora přes internet.“

Na příspěvcích se zároveň i potvrdilo, že pokud byla dívka bez připojení k internetu anebo z jiného důvodu neměla přístup k blogu, cítila se špatně a myslela na své virtuální kamarádky, které jí chyběly. Opětovné připojení se na blog je jako znovu začít naplno žít a znovu cítit motivaci a sílu.

Vivien: „poslední dobou toho mám příliš ... (především díky Lyn-z a Thinjill) ale i díky vám, které jste pro mne inspirací, jsem se opět dostala do procesu "žítí" nikoliv "přežívání" ... zkrátka opět jste mi nalili život do žil a já chci opět v životě něco dokázat, nacházím v sobě opět tu cílevědomost, vůli a touhu splnit si většinu svých snů a schopnost a odhodlání pro vyplnění si svých snů něco udělat a makat“

4.1. Disciplinace těla skrze jídlo

Disciplinace byla velmi častým tématem, které se na blozích objevovalo. Z tohoto důvodu se v této kapitole budu blíže věnovat kontrole, hladovění, dietám a péči o vzhled, protože úzce s disciplinací souvisí. Pro dívky je disciplinace součástí anorexie, neustále na sebe uplatňují disciplinační praktiky, to znamená, že se neustále kontrolují - konkrétně sledují v zrcadle, váží, měří, neustále pro své tělo stanovují kritéria, co může a co nesmí, čímž manipulují se svým tělem a přetváří ho. Chtějí mít plnou moc nad svým tělem a přeměnit ho. Z tohoto důvodu součástí tohoto procesu je i uplatňování sankcí nebo odměn. Detailnější náhled poskytne analýza blogů, kde se projevovale neustálá snaha dívek, aby se tělo jejich požadavkům neustále podřizovalo a měnilo se na základě jejich přání.

Koncept disciplinace je spojen především se jménem Michela Foucaulta [2000], z jehož pojetí vycházím i já ve své práci. Na neustálou disciplinaci v anorexii upozorňuje i Susan Bordo [2008], která anorexii spojuje s kontrolou, příkazy, zákazy, trestáním a ovládnutím těla. O kontrole ve své práci hovoří i Novák. U dívek trpících PPP je kontrola vnímána jako úspěch, některé v dosažení kontroly nad tělem vidí kontrolu nad celým životem [Novák 2010: 50]. Tato argumentace se v analýze potvrdila. Dívky tuto kontrolu dle výpovědí považují za zásadní. Potřebují řídit své tělo a dodržovat své stanovené pravidla.

Ella: „Pořád mi každý říká at bojuji s anorexií at jí nedovolím aby mi ovládala život. Ale mě je s ní dobře, mám nad sebou kontrolu...nad svým životem.“

Z níže uvedené výpovědi vyplývá, že i přesto, že anorexie je vnímána okolím negativně, pro dívky je to spojeno s pocitem kontroly, který je naplňuje a přináší jim potěšení. To zároveň vyvrací i již zmíněnou perspektivu v teoretické části, kterou je často na anorexii nahlíženo – a to, že se dívky snaží naplnit společenský ideál a další kladené požadavky. Společenský ideál zde nehraje roli, neboť pro dívky je prioritou kontrola i za cenu, že vypadají jinak než uznávaný ideál.

Z tohoto důvodu, tak anorexie není dívkami vnímaná jako onemocnění, ale jako kamarádka, se kterou mají kontrolu, a se kterou se cítí krásně.

Vivien: „takže čím vícekrát řekněme ÚSPĚŠNĚ NE, čím vícekrát čemusi odoláme, tím dříve si toto NE a ODŘÍKÁNÍ osvojíme a tím dříve budeme mít svou absolutní kontrolu a vůli! ... a tím dříve budeme opět o krok napřed, o krok blíže k zapnutí normální velikosti džýn, o krokblíže ke krásné postavě a dokonalosti celé naší osobnosti. ... o krok blíže k našemu snu ... :)“

Vivien: „my sami jsme svými trenéry sami sobě ...a my sami v sobě musíme držet tu vůli "chtít to dokázat" ... žádný koment, který ti sem kdokoliv dá, ti nepomůže, je to jen a jen o tobě- ty sama si musíš říct "stop" - rozdělit si sama sebe na 2 dušičky - na tu šikovnou, cílevědomou, disciplinovanou ...“

Na výpovědích Vivien se opět projevuje potřeba absolutní kontroly nad svým tělem. Kontrola se stává motivací a prostředkem pomocí kterého se přibližují svému stanovenému cíli. S kontrolou se cítí spokojené a úspěšné. Neustálá potřeba být autoritou pro své tělo a disciplinovat ho je tak neodmyslitelnou součástí mentální anorexie.

Naopak pokud dívka pociťuje nedostatek kontroly, tak se jí nedaří a odvíjí se od toho i další okolnosti. Obvykle se dívkám nedařilo soustředit se či fungovat ve škole, ale i v domácím prostředí. Pokud neměly nad sebou kontrolu, pociťovaly bolest a hovoří i o zvýšené náladovosti či depresích. Dalo by se říci, že bez kontroly se cítí vyděšené, bezcenné a nedokážou fungovat přijatelným způsobem. S absencí kontroly mají strach jako by ztrácely své já, svoje tělo, které by mohl řídit někdo jiný.

Ella: „Jenže to v té škole nezvládám, ono je to jasné, když téměř nic nejím. A proto dokud jídlo nedostanu pod kontrolu, zvládat školu nebude vůbec lehké.“

Poppy: „Co mě ale poslední dobou děsí, je pocit, jako bych nad tímhle vším ztrácela kontrolu. Jako bych už to neřídila já.“

4.1.1. Dieta

Dalším příkladem disciplíny je dieta. Na tomto tématu si podrobněji disciplinaci přiblížíme. Při dietě dochází k neustálému hlídání a sledování těla – konkrétně se u dívek jednalo o neustálé počítání svého energetického příjmu, stanovení si kolik mohou přijmout kalorií, vážení porcí jídla, zapisování si co snědly, určovaly si jaké jídlo je dovolené a jaké jídlo je naopak zcela zakázané a neustále se vážily. Z mého pohledu docházelo k extrémní posedlosti tělesnou hmotností.

Pokud došlo k selhání, za které dívky považovaly i zvýšení hmotnosti jen o 1 dkg, docházelo ihned k negativním emocím a následně k potrestání těla. Na tomto místě se ukázalo, proč dívky tyto procesy podstupují, čímž se zároveň na tomto místě nepotvrdil argument Bartky [1990], která tvrdí, že ženy svá těla přetvářejí pro mužský pohled. Dívky nehubly pro muže, ti nebyli na blozích prioritou a ani hlavním důvodem k přetváření těl. Prioritou u nich byla kontrola a ovládnutí těla. Často zmiňovaly, že si chtějí splnit sen, aby se vešly do menšího oblečení a zároveň měly svůj pocit dokonalosti. U jedné z blogujících byly například motivaci kraťasy velikosti 32 či obepnutí stehna oběma rukama. Vidíme tak, že se zároveň vyvrací i další velmi časté tvrzení zmiňované ve studiích, a to, že ženy jsou oběťmi mužů.

Ella zašla s mentální anorexií tak daleko, že byla i hospitalizovaná. 39 kilogramů ohrožovalo její život. Avšak ani v tento moment okolí pro ni nehrálo roli a nikoho příliš neuposlechla. Stále hovořila o tom, že se nechtěla vyléčit, chtěla s anorexií zůstat. Pocit kontroly byl pro ni silnější i přes přemlouvání rodičů a blízkých a i přes utrpení, které zažila v nemocnici. Po zlepšení stavu a propuštění z nemocnice se tak ke svému režimu a disciplinaci těla opět vrátila. Jídlo zůstalo nepřítelem, který musí být pod kontrolou:

Ella: „Jídlo je špatné, špatné, špatné...a já to zaboha nedokážu spravit a dostat pod kontrolu.“

Obdobný případ je i Illdie. I přes její hospitalizaci ve FN Motole, kde zažila velmi těžké chvíle, byl pro ni její anorektický ideál silnější než vše kolem ní. Po návratu z nemocnice se opět ke svému režimu vrátila, nastal opět dietní režim a jídlo začalo být opět nepřítelem, který brání její požadované postavě. Lze vidět, že u dívek trpících anorexií je kontrola cílem i přes jakékoliv překážky.

Illdie: *„Doufám, že v dietě obstojím. Já to dokážu. Vteřinu na rtech = roky na těle.....TO JÁ NECHCI. NEZNÁM TO, ODTEĎ.“*

Bartky [1990] na dietu nahlíží jako na formu disciplíny. Jedná se o neustálou posedlost sledovat a hlídat svoji chuť k jídlu, která se řídí vůlí. Protože organismus potřebuje k přežití jídlo, tělo se tak pro dívky stává nepřítelem a něčím, co jim ničí jejich disciplínu. To potvrdily i analyzované blogy. Dieta byla spojena s obrovskou disciplínou, kontrolou a omezováním se.

Analýza blogů je v souladu i s tvrzením Krcha [2010], podle kterého dieta, následné extrémní hladovění a úbytek na váze právě přináší většinou radost a další motivaci. V případě snížení váhy dívky hovořily o pocitu štěstí a měly velkou motivaci v dietě pokračovat. V opačném případě, tedy pokud nenastalo snížení váhy, docházelo k negativním emocím a k potrestání těla.

Vivien: *„proč hubnout. -budu mít nad sebou perfektní kontrolu, sebekázeň, sílu a dokážu vše. co si umanu -budu krásná, křehoučká, éterická, zjevně snadno zranitelná ale ve skutečnosti fyzicky i psychicky neuvěřitelně silná!“*

Pro ana pusinka: *„jinak dneska je poslední den, co jsme si vědomně dopřávala, čeká mě dietní režim, ať jsem do plavek krásná :))“*

Ella: *„Nasadila jsem opravdu drastickou dietu, myslím že jsem kolikrát nejedla víc jak 250kcal denně.“*

I u těchto výpovědí je velmi dobře viditelná neustálá potřeba kontroly a režimu. Hladovění a hubnutí je zde chápáno také jako aktérství – jedná se o formu aktivní kontroly nad svým životem a zároveň tím dívky vyjadřují, kdo jsou.

A i přesto, že okolí dívky často připadají velmi křehké, jsou uvnitř velmi silné a motivované právě díky této kontrole, která jim přináší další odhodlání.

Dvě výpovědi ukázaly, že touha po hubnutí ještě více vzrůstala s ročním obdobím – konkrétně s příchodem léta. Právě v létě člověk odhaluje své tělo, čímž se stává pro okolí více viditelné. To je v souladu s argumentem Wolf [2000], která léto spojuje s největšími obavami, právě z důvodu odkrývání těla.

4.1.2. Hladovění

Dalším tématem související s disciplinací je hladovění. Jednalo se o nejčastější téma zobrazované na blozích. Považuji ho za typické pro PPP. Pod kód hladovění jsem řadila sdělení, kde dívky hovoří o stavu, kdy mají záměrně hlad, plánují nejíst či jinak touží po stavu prázdného žaludku. Hladovění je často naplňovalo. Naopak nedodržení hladovky bylo symbolem selhání a často vedlo k potrestání. Jídlo bylo popisováno jako projev slabosti, „zlo“ či jako „odpad“, který škodí tělu. Pokud dívky vydržely hladovět, vzbuzovalo to v nich pocit vůle a síly. Naopak pokud hladovění porušily, pociťovaly ztrátu kontroly nad svým tělem a následné selhání.

V analýze blogů bylo hladovění spojeno s krásnými pocity. Čím déle vydržela dívka hladovět, tím měla větší radost a zároveň se její potřeba hladovění stále zvětšovala. Při hladovění se dívky popisují jako čisté, křehké a jemné. Prázdný žaludek se pro ně postupně stává posedlostí. Je tedy vidět, že biologickou potřebu těla neustále přemáhaly. To se samozřejmě později podepsalo na jejich koncentraci či zdravotním stavu, protože tělo bez jídla či v takovémto omezeném přísunu nemůže existovat dlouho.

Hladovění bývá často dobrovolným projevem moci nad svým tělem a životem. Anorektičky často vnímají svá těla jako věc, kterou mají ve svých rukou, jako něco nad čím plně vládnou a mohou ovládat [Janebová 2006]. Podobná témata se objevovala i v analyzovaných blogách.

Vivien: „*má spokojenost je 50% ... protože vím, že jsem schopná existovat několik dní i na hladovce - pak teprve je to krásné ... hale, slibuji si sobě, že zítra zvládnou hladovku! :) zvládnou ji! :)*“

Poppy: „*Ale! S prázdným žaludkem! :D Dneska jsem si dala jenom večer něco menšího.. Ty hladovky mě začaly bavit.*“

Zde je hladovění nastaveno jako určitý cíl, který dívka chce zdolat. Aby se jí to podařilo, musí neustále však manipulovat se svými tělesnými potřebami a pocity.

Vivien: „*Od této chvíle, ráno po probuzení odříkat: "Hlad je přirozený, hlad je přítel, hlad je důkaz toho, že tělo musí brát ze svých zásob"*“

Poppy: „*Zítra bych chtěla znovu hladovku. Naprosto nic jiného než 2l vody a kafe. S ničím jiným se nesmírím.*“

Poppy: „*Bude to překonávání mého osobního rekordu. Zatím jsem nejvíc dala jenom 3 dny hladovky :(*“

Pokud by tělo neuposlechlo a nevydrželo hladovět dle představ, přijde další fáze hladovění jako potrestání. Prázdný žaludek byl natolik silným jevem, že dokonce jedna z blogujících za své jméno přidávala doplnění, že tento příspěvek píše někdo, kdo má právě prázdný žaludek – tedy někdo, kdo je na sebe právě hrdý a cítí se spokojeně.

Poppy: „*Docela mě to naštvalo, takže jsem si v neděli dala další hladovku - úspěšně. Pozdrav posílá Poppy s prázdným žaludkem.*“

Poppy: „*Za dnešek jsem na sebe fakt hrdá. Do pusy jsem nic nedala, takže jsem sama se sebou spokojená.*“

V hladovění fungoval naprostý režim a plánování. Zároveň se zde objevoval ana systém. Jedná se o systém, který si dívky samy stanovují, a který musí odpovídat anorexii. Tento systém se vyznačuje tím, že se jedná o velmi nízký přísun málo energetického jídla, po kterém by mělo docházet k udržení či snížení hmotnosti.

Neustálé počítání kalorií je v tomto systému samozřejmostí. K tomuto systému dívky často přidávaly cvičení či jiné pohybové aktivity, aby hubnutí urychlily.

Výše popisovaný systém blíže ilustrují tyto výpovědi:

Vivien: „takže plán: čt - polohladovka, pá- absolutní hladovka, a pak můj starý ana systém: energetický příjem: co nejméně - max 1000 kj ... ale čím méně, tím lépe - takže např. 1 jablko za den, nebo 1 hrnek mléka za den, nebo 1 jogurt za den ... nebo také nic za den.“

Vivien: „zkrátka od pondělí do pátku ana-systém - tj. za den povoleno např. 1 ovoce, či káva s mlékem do 500 Kj ... prostě denní příjem nesmí překročit 500 kj a do toho se musím hejbat.“

4.1.3. Péče o vzhled

Bartky [1990] v souvislosti s disciplinací také hovoří o disciplinárních praktikách žen, konkrétně v líčení a péči o tělo. Tato disciplína se zobrazovala i na blozích, kde dívky hovoří o péči o svůj vzhled a užívání make-upu. Občas se na blozích objevil i „beauty článek“ – tedy článek s tipy, jak pečovat o svůj vzhled. Byly tu zobrazovány například nejrůznější přípravky a jejich použití na vlasy či pleť.

Na tomto místě se ale nepotvrdil argument Bartky, která na používání kosmetiky nazírá jako na poslušnost a naplnění požadavků feminity. Jeffreys [2005] považuje tyto kosmetické přípravky a jejich využívání za něco, co je spojeno s muži, a co ženám škodí. Tento argument je také v rozporu se zjištěním. Dívky chtěly pečovat o svůj vzhled a chodit nalíčené, protože popisovaly, že s make-upem cítily, že vypadají krásné. Make-up zároveň sloužil jako pomocník při zakrytí nedostatků či akné. Jedna z dívek dokonce zmínila, že make-up jí slouží jako prostředek k zakrytí její minulosti. Roli teda zde nehrají muži a poslušnost žen, ale osobní pocity a potřeby.

Na výpovědi níže, lze vidět, že nákup kosmetiky byl pro dívky často odreagováním a radostí.

Vivien: „a šla jsem do DM a koupila si rtěnku, lak na nehty a řasenku - no a bylo vystaráno... 😊“

4.2. Co pro dívky na blozích znamená anorexie

I přesto, že je v literatuře anorexie popisována jako nemoc či choroba, na blozích byla vnímaná jako styl, způsob života či smysl života. Dívky tak anorexii nevnímaly jako patologii, ale jako způsob moci, kontroly nad svým tělem a jako způsob jejich sebevyjádření. Kontrola a následné přiblížení se k jejich stanovenému ideálu jim přinášelo spokojenost. Anorexie se tak stává jejich součástí, a proto často o ní hovoří jako o kamarádce. To potvrzuje i níže připojená výpověď.

Ella: „*Pořád mi každý říká at bojuji s anorexií at jí nedovolím, aby mi ovládala život. Ale mě je s ní dobře, mám nad sebou kontrolu...nad svým životem.*“

Součástí mentální anorexie jsou stavy, kdy si dívky vyčítají jídlo a mají pocit, že jsou abnormálně tlusté, což způsobuje, že si vynutí zvracení. K zvracení mají své techniky nebo užívají přípravky k vyvolání zvracení. Tyto techniky a přípravky si často skrze blogy předávají. Poté, co dívky jídlo vyzvracely, se objevoval na blozích pocit lehkosti, svobody či prázdnoty. Roli však zde často hrála rodina nebo přítel, před kterým musely anorexii tajit, což vedlo k tomu, že se snažily nezvracet a pokud k zvracení došlo, tak se tuto situaci snažily utajit či jinak nepravdivě vysvětlit. V případě, že nastala situace, kdy zvracení nebylo možné, cítily se plné jídla – své pocity popisují jako strašné. Pokud se stalo, že příležitost k zvracení byla, ale nešlo jim se vyzvracet, byly na sebe naštvané či přímo své tělo nenáviděly. Jedna z dívek se dokonce uchýlila k použití gualaxu, aby byla „prázdna“. Odlišným případem je Illdie, která jediná nezvracela jídlo, které bylo od maminky nebo babičky. K matce měla kladný citový vztah, a proto ji to přišlo vůči ní nevhodné. K babičce popisuje svoji úctu, čímž si váží jídla od ní, a z tohoto důvodu i od babičky jídlo v sobě udrží. Na tomto ilustrovaném příkladu, lze vidět, že rodina a okolí hrají v anorexii významnou roli.

Vivien: „*nic utíkám zvracet, ale mám obavy, že mi to moc nepůjde, protože toho jídla až taková tuna nebyla ... ale kalorií to mělo hodně hodně hodně moc :(....*“

Zde již zmínka o mechanismech zvracení. Na blozích je toto obvyklé téma, každá z dívek popisuje své ozkoušené rady a návody, případně se informují o vyzkoušených přípravcích, které vyvolávají zvracení či vylučování. Kartáček jako pomocník k snazšímu vyzvracení se zde objevoval v hojném počtu.

Poppy: „*PS: Slíbila jsem, že napíšu tip na vyvolání zvracení. Huh, jediné co můžu poradit, je kartáček a silná vůle.*“

U Illdie neustále hrála roli rodina a její přítel, před kterými se snažila zvracení a celkově anorexii zatajit. Tato dívka měla na zvracení svůj zmiňovaný způsob – nazývaný výplav. Neustálá obava, zda se skutečně z těla odstraní všechno jídlo, aniž by tělo bylo schopno větší množství přijmout, byla častá obava všech dívek. V souvislosti s tímto tématem většina dívek popisovala poškozený krk a také zmiňovaly větší kazivost zubů.

Illdie: „*Doma je to pak horší. Dovolím si sníst třetí housku za den, ale pokud toho sním víc, nebo si dokonce dám klasickou večeři, tak je zle. Musí to ven. O školní týden v těle ponechám pouze snídani, jinak vše ven. O víkend se snažím vrátit úplně všechno, ale k tomu musím vymýšlet dost složité výmluvy, protože jsou všichni doma, a hlavně je tu mladej.*“

Illdie: „*Momentálně jsem naštěstí našla zřejmě poslední způsob, jak vrátit snědené tučností zpět, a to tzv. způsobem výplav, kdy se doslova naleju šťávou v teplé vodě (ne moc dobré) a pak se prostě jídlo vyplaví s tím, k tomu nemusím mít ani prsty, protože pití se mi vrací samo, stačí trochu zatlačit břišní svalstvo.....Jenže, vyplaví se všechno? Co když ne? Budu muset počkat, dokud se neuzdraví můj podrážděný krk, a dokud tělo neobnoví dávicí reflex.*“

U této dívky příjemné pocity po vyzvracení byly silnější než ona, a proto pro ni nebylo zábranou se uchýlit k jakýmkoliv volně dostupným přípravkům, které by vyvolaly zvracení.

Pro ana pusinka: „*Jsem na sebe tak našťvaná :/ Zkoušela jsem to vyzvracet, ale prst v krku, ani teplá voda se soli na mě nemají vliv, přemýšlím, že bych si pro takové příležitosti sehnala něco na zvracení, neznáte něco bez předpisu?? :“*

4.2.1. Anorexie a negativní stavy

Protože anorexii nedoprovází pouze pozitivní stavy a pocity, podrobněji se zaměřím i na jiné stavy, které dívky na blozích doprovázely. Jednalo se o téma jako je únava, častá nevolnost, náladovost, deprese a stavy zoufalství.

Obvykle se projevilo vyhladovělé tělo, což vedlo k tomu, že dívky byly unavené, bez energie, měly mžitky před očima či dokonce omdlívaly. Nejčastější reakcí hladového těla je zima nebo v horším případě kolabování. Tyto fyzické stavy bolesti následně vedly ke zhoršení psychiky, kdy dívky hovoří o depresích, o pocitu osamění či dokonce o nespavosti. U jedné z dívek dokonce docházelo i k sebepoškozování z důvodu nenávisti svého těla. I přes tyto negativní pocity nechtěly s anorexií přestat, protože se obávaly stavů a hmotnosti bez ní.

Ella: „*Nemám hlad, přestože jsem už dva dny nepozřela ani sousto. Nemám žízeň, přestože jsem za celý den vypila skleničku vody. Cítím jen bolest. Ukrutnou bolest v mém nitru. Cítím strach a beznaděj. Cítím vyčerpanost. Už nemohu. Je toho na mě moc.“*

Ella: „*Dost často teď mám deprese a stavy úzkosti. Je mi ze všeho zle a mám scvrklý žaludek.“*

Zde vidíme jasný důkaz, že anorexie nesouvisí pouze s příjemnými pocity. Zjištění je tak v souladu s tvrzením Marádové [2007], která uvádí, že anorexii velmi často doprovází sebelítost a deprese. Na příspěvcích je možné sledovat, že dívky jejich anorektický ideál velmi často stojí mnoho úsilí a bolesti.

Illdie: „*Zase mě takhle k večeru chytla depresivní nálada.“*

Ella: „*Je mi divně, je mi hrozná zima a dělá se mi mdlo.“*

Poppy: *„Cítím se naprosto hrozně. V rukách a nohách mám křeče a věčně mě bolí hlava.“*

Poppy: *„No, a od té doby, co je Ana moje kamarádka, tak se mi neustále točí hlava..“*

Vivien to brala s lehkým nadhledem, zmiňovala, že pro krásu se musí trpět, a proto svoji bolest vnímala jako součást procesu, díky kterému bude taková, jaká chce – krásná. Vize krásné postavy tak u ní byla silnější než pociťovaná bolest.

Vivien: *„a prostě jsem začala a pokračuji a rozebíhám se ... nehodlám být celý život nešťastná ... teĎ to hold bude chvilku bolet a bude to náročné - při poctivém snažením se odhaduji zhruba tak měsíc ... “*

Můžeme si tak všimnout, že téma bolesti, zhoršení fyzického a psychického stavu bylo součástí všech analyzovaných blogů. Je zde vidět, že se s anorexií nepojí jen pozitivní pocity a stavy, ale přichází i negativní emoce.

Pro ana pusinka: *„Lidičky, dneska je mi mizerně, jsem unavená a strašně mě bolí záda :/“*

Pro ana pusinka: *„Všerejšek pro mě byl hroznej, žaludek mě dráždil, až se mi chtělo zvracet :/“*

Dále anorexie souvisí s hospitalizací, protože 4 z 5 analyzovaných dívek popisovaly proces hospitalizace. Pouze jedné dívce byla anorexie diagnostikována a byla léčená odbornou péčí bez hospitalizace. Hospitalizace byla popisována jako otřesný a nezapomenutelný zážitek, na který nelze nikdy zapomenout. Zároveň sloužila hospitalizace jako hrozba a pokud rodiče vyhrožovaly hospitalizací, dívka se snažila slíbit a udělat vše proto, aby k léčení v nemocnici nedošlo. Některé z dívek zároveň docházely k psychiatrovi. Psychiatrická pomoc zde nebyla vnímána tak negativně jako hospitalizace. U psychiatra šlo nejčastěji o vypovídání se a případné poskytnutí rad pro zlepšení stavu.

Dívky tak na blozích často radí ostatním, aby měly svoji situaci pod kontrolou a nezašly až tak daleko, že by byly hospitalizované jako ony. Detailněji o hospitalizaci vypovídají zveřejněné výpovědi.

Ella: *„Psala jsem především o své hospitalizaci, která pro mě byla peklem na zemi!“*

Illdie: *„Nepřeju nikomu tohle místo zažít. Dodnes o tom místě mám špatné sny, ve kterých se tam vracím. Doktoři tam na vás hledí jako na psychopaty, oni jsou ti nejchytřejší a vy jste jen a jen blázen, který potřebuje prášky. Proto pozor, kam až zacházíte....Protože odtamtud se jen tak nedostanete, a když dostanete, jen tak nezapomenete.“*

4.2.2. Anorexie a pozitivní stavy

Protože součástí anorexie nebyly jen negativní reakce a špatné stavy, zaměřím se dále i na pozitivní reakce, které byly na blozích zmiňované. Anorexie se stala součástí života, bez níž si dívky nedokázaly představit život. Z tohoto důvodu anorexie vystupuje na blozích jako kamarádka či jako smysl života. Dívky často k anorexii promlouvají nebo jí popisují, jakoby se skutečně jednalo o živou bytost.

Ella: *„život je na houby, ale že anorexii miluji a za nic na světě nechci přibrat ani gram.“*

Vivien: *„Protože pod pojmem krásné si představuji dny vypadající jako ty, kdy jsem litala v aně až po uši.“*

Zároveň lze na příspěvcích pozorovat, že anorexie je pro ně autoritou a něčím, co jediné jim pomůže k jejich ideální postavě. Dále bylo zjištěno, že anorexie se pro dívky stává zdrojem identity. Toto zjištění je v souladu s tvrzením Fourniera, který anorexii dává do souvislosti se získáním identity a to tím způsobem, že se zbaví přebytečného masa a tuku na svém těle. Právě anorexie je způsob pomoci, kterého se stanou hubené, čímž získají svoji identitu. Bez ní by se cítily špatné a tlusté [Malson in Fournier 2002: 65-66]. Jedna z dívek píše, že by byla jen „tučibomba a makunda“.

Je významné však podotknout, že k naplnění těchto cílů je nutná poslušnost, protože bez té je obtížné cíle dosáhnout. Na základě zjištění si lze všimnout, že s anorexií dívky prožívají i krásné pocity.

Vivien: „UZAVŘU "S ANOU" DOHODU, ŽE MĚ NEOPUSTÍ DOKUD NEDOSÁHNU TOHO CO CHCI, ŽE MNE BUDE PODPOROVAT A HLÍDAT A NUTIT MAKAT I KDYŽ TO BUDU CHTÍT VZDÁT A JÁ JI BUDU POSLOUCHAT! ONA JEDINÁ JE KE MNE UPŘÍMNÁ, TAK PROČ JI FURT ODHÁNIM??? ONA JEDINÁ MI STOPROCENTNĚ DÁ PO ČEM TOUŽÍM, POKUD BUDU POSLUŠNÁ A UPOSLECHNU JI VE VŠEM, CO MI VNUKNE DO HLAVY. JEDINÝ MŮJ PŘÍTEL BUDE ANA!“

Poppy: „Konečně jsem se vydala správným směrem. Ruku v ruce s Anou.“

Pro ana pusinka: „Zkoušela jsem i různé diety, ale nic nepomohlo, takže u any hodlám zůstat, než se dostanu na 47 kg.“

4.2.3. Vliv rodiny, partnera a okolí

Poslednímu podtématu, kterému je nutné věnovat prostor je vliv rodiny, partnera a okolí. Právě tento faktor hrál v anorexii významnou roli. Rodiče a partner totiž obvykle vykonávají nad dívkami dozor, a proto anorexii a její průběh výrazně ovlivňují. Rodiče v tomto fenoménu nejčastěji vystupují jako autorita a dozor, který dívku neustále kontroluje, a tak se dívka snaží anorexii utajit či nějak zakrýt. To vede k tomu, že dívky se v době přítomnosti rodičů snaží jíst a nezvracet. Jakmile se však ocitají bez dozoru, jejich tělo a rozhodnutí o něm zůstává jen v jejich rukou. Ve dvou případech měl roli dozorce i dívky partner.

V případě pro ana pusinky byli rodiče osobami, ze kterých měla obavy a snažila se anorexii různými způsoby utajit.

Pro ana pusinka: „Přežila jsem další den pod kontrolou rodičů jestli jím, štěstí, že mě nekontrolujou i ve školní dny...“

Pro ana pusinka: „Mám tu pro vás svůj jídelníček, moc pyšná za něho nejsem, ale víkendy jsou náročné, protože jsem pod kontrolou rodičů, takže něco musím snít :/“

Ella měla obrovskou emocionální podporu v matce, která se ji snažila v těžkých chvílích pomoci a usilovala zároveň o její vyléčení. To vedlo k tomu, že ji v příjmu potravy neustále hlídala, aby nedošlo k dívčině hospitalizaci.

Ella: „vím že o svých rodičích občas na blogu mluvím hnusně ale za to co mi včera mamka řekla jsem opravdu ráda. Nevím jestli jí můžu věřit, protože u ní člověk nikdy neví....ale řekla že vidí že funguji a nehubnu. Nechce mě poslat do nemocnice. DĚKUJU TI MOC MAMI!!!...“

Ella: „Pláču mamce na ramenou, ta mě tiskne k sobě a také pláče. Utěšuje mě že to bude dobré.“

U Vivien se objevoval stejný typ dozoru od rodičů jako u pro ana pusinky. A proto se obdobným způsobem snaží anorexii před rodiči utajit, i když vzhledem k tomu, že se již kvůli anorexii léčila, nebude snadné rodiče přesvědčit, že je vše v pořádku.

Vivien: „dnes nejspíš budu muset jíst polévku a nějaké to ovoce a jogurt ještě, páč jdu do práce a jsem na víkend doma a nechci vzbudit podezření, že v tom lítám zas, ale zítra ráno odjíždím a 2 týdny v kuse budu bez dozoru.“

Vivien: „ráno jsem si musela ale vzít před mámou alespon jogurt (cca 400 KJ) - (dobrovolně) - abych se zbavila z její strany podezřívání mě z any ...“

Poppy vyrůstala v problematické rodině. Hovoří o neustálých hádkách, které také měly vliv na její psychiku. Rodiče se rozvedli a otec zde byl popisován často vulgárně, protože matku fyzicky a psychicky napadal. Její sestra byla problematická, velmi často utíkala z domova a měla další osobní problémy. Rodina z tohoto důvodu pro ni nebyla podporou ani potěšením. Jediná rodina je pro ni matka, která v minulosti trpěla PPP a nyní se léčí s psychickou poruchou. O matce hovoří jako o jediné osobě, se kterou by chtěla být. Dalším významným člověkem v anorexii byl pro ni její partner, před kterým anorexii skrývala.

Poppy ana: „Bohužel si nejsem úplně jistá, jestli budu schopná každý den psát, protože můj kluk je u nás každý den a nejspíš by si všiml, že si vypisuju na blog jídelníček a anorektický problémy.“

I u Ildie panovaly různé rodinné vztahy, píše o nestabilní rodině, která ji negativně ovlivňuje. Rodiče se rozvedli a její matka začala trpět alkoholismem. Z tohoto důvodu je Ildie matce lhostejná, a proto je zde matka popisována často negativně. Pro tuto dívku na vnímání své postavy a následně motivaci k hubnutí mělo zásadní vliv okolí. Ildie popisuje, že kolem ní byly všechny holky štíhlé, a proto chtěla být také štíhlá. Zároveň ji občas spolužáci a vrstevníci upozorňovali, že ztloustla. Situaci dále ovlivňoval její přítel, který ji motivoval k hubnutí, a kontroloval ji tak, aby nejedla příliš mnoho.

Ildie: „Přítel mě už hlídá v jídle. Třeba včera, táta koupil kokosky, tak jsem si vzala balení a snědla jsem asi 3. A on se na mě obořil, ať už to nejím, že budu tlustý prase - tuloška. Hm, skvělý. Takže si všiml, že jsem na hranici mezi normou a sádelností.“

Na níže uvedené výpovědi se projevuje vliv okolí, který může být jedním ze spouštěčů anorexie. I přesto, že v tomto kontextu nešlo o posměch ohledně tloušťky, ale o pozitivní upozornění na změnu v dospělé ženu, bylo upozornění pro Vivien tím, co ji vedlo k tomu, že musí zhubnout. Dále vliv hrají rodiče, kteří si také často všimají změny a následně ji dívkám oznámí.

Vivien: „pamatuji si na okamžik, kdy mi trenér na tanečním tréninku řekl, že se ze mě konečně stává ženská a plácl mě přes zadek - to byl jeden ze spouštěčů mé vytrvalosti (ana ve mě hlodala už předtím - ale toto jí pomohlo), dále pak to, jak jsem nedopla ty kalhoty a mamka mi řekla, že jsem z nich hold vyrostla, že se do nich už prostě nikdy nedostanu, že DO TĚHLE kalhot nezhubnu.“

4.3. Ideál krásy

Dle Papežové [2000] je cílem této nemoci podobat se společenskému ideálu. To je však v rozporu se zjištěním z analýzy blogů, neboť dívky měly svůj stanovený anorektický ideál a zároveň se objevovaly na jejich blozích i motivační fotografie anorektických dívek. Na tomto místě je také potřeba věnovat se perspektivě Naomi Wolf [2000] a konceptu mýtu krásy, která vidí ženy jako pasivní bytosti utlačované mýtem. Mýtus krásy je něčím, co ženy svazuje a omezuje, čímž vytváří ženám bolest. Na ženy tak pohlíží jako na oběti společenského tlaku. Toto opět analýza blogů nepotvrdila, neboť se na blozích dívky prezentovaly jako aktivně jednající bytosti, a proto se neprojevovaly jako utlačované či svázané, protože autoritou pro ně byla anorexie a jejich stanovený ideál. Naopak skrze diety dívky vyjadřovaly aktivní kontrolu nad jejich tělem. Jejich jednání tedy nebylo cílené na mýtus krásy a ani na požadavky společnosti jak uvádí Wolf. I přesto, že okolí je často považovalo za divné a nemělo pro ně pochopení, jejich sebekontrola byla pro ně radostí a stanovený ideál byl jejich prioritou.

Častým a proto významným tvrzením na blozích bylo, že pokud dívka bude štíhlá či hubená bude opravdu šťastná. To je v souladu s použitými studii, které spojují štíhlost s kladnými předpoklady. Dívky na blozích viděly veškeré své štěstí právě ve zmiňované štíhlosti až hubenosti. Představa, že jediné hubená bude šťastná, byla důležitou motivací při drastickém hubnutí, protože dívky měly tento svůj cíl, kterého se snažily dosáhnout. Jedině hubené mohou být šťastné a mohou mít vše, co si přejí. Hubené se dívky vnímají jako křehké a krásné jako porcelánové panenky. Jedna z dívek popisovala období, kdy nebyla hubená jako za promarněný a ztracený čas jejího života.

Illdie: *„Ale chci být šťastná a to bez dokonalé postavy asi nebudu nikdy...“*

Ella: *„Stoupám si opatrně na váhu. Vidím zase menší číslo. Ve vnitř mě poleje štěstí.“*

Ella: *„Moment? To jsou jen 3 kg do 42kg! Na to zhubnu a budu šťastná!...“*

Na této výpovědi se potvrzuje můj argument a to, že jediné štěstí v životě dívek je být hubená. Váha se tak stává smyslem života.

Vivien: „*potřebuji namotivovat, protože já chci být skinny ... protože jediné pak budu opravdu šťastná! :(... vím, že dokud nebudu hubená, šťastná nikdy nebudu*“

Příspěvek z blogu Vivien ukazuje potřeby anorektických dívek. Potřebují splnit své požadavky a své ideály nikoliv tedy ty, které by jim předkládalo okolí.

Vivien: „*NEMÁM ZAPOTŘEBÍ SE S KÝMKOLIV SROVNÁVAT A POROVNÁVAT, JÁ MÁM SVÉ URČITÉ PŘEDSTAVY, A TY CHCI NAPLNIT, PAK TEPRV BUDU SPOKOJENÁ MYŠLENKA, ŽE JSEM NA TOM LÉPE NEŽ NĚKDO JINÝ MĚ NEZAJÍMÁ ... -ZAJÍMÁ MĚ JEN TO, ZDALI JÁ SAMA SPLŇUJI SVÉ IDEÁLY A LAŤKU MÁM NASAZENOU DOST VYSOKO A VÍM TO A JDU SI ZA TÍM!*“

Poppy ana: „*A hlavně - zhubla sem 4 kila. XXS je mi volná. Můj sen je tady 😊*„

Anorektické dívky chtějí být středem pozornosti za každou cenu. Poppy píše, že i přesto, že je to šílené, chce lidi šokovat a ohromit tím, že je tak hubená. Chce, aby ji velikost XXS byla velká, čímž se bude cítit dokonalá.

Poppy ana: „*Chci být tak moc dokonalá, že si lidi na ulici budou ukazovat a tiše si šeptat, jak moc hubená jsem.*“

Níže si lze všimnout, že být středem pozornosti je tak silným atributem mentální anorexie.

Vivien: „*proč hubnout: -budu krásná, každý mě bude chtít a závidět mě přítelovi - budu středem pozornosti.*“

Dále bylo hubené tělo spojováno i s úspěchem. Úspěšní lidé nemají čas a tolik prostoru neustále řešit jídlo, a proto příjem potravy nastává pouze v případě skutečné biologické potřeby – to znamená v případě hladu. Naopak lidé, kteří nejsou úspěšní a mají mnoho času, zahání své stavy neustálým ujídáním až přejídáním. Jídlo tak slouží v těchto těžkých chvílích jako smysl života a jako pomocný prostředek při řešení různých situací.

Vivien: „úspěšní lidé, jsou hubení, né že "hubení jsou úspěšní" - ale opačně - a proč? protože úspěšní lidé mají svůj smysl života v tom, v čom jsou úspěšní, to, pro co se snaží být úspěšní, tudíž makaj na té své kariéře a nají se jen když už fakt potřebují a kolikrát to ani nestihnou kdežto ti ostatní bud' nemají smysl života a tak z nudy žerou, protože je nic nebaví a nebo je jejich smyslem života neustálé řešení jídla a jídlo a žraní“

Vivien kromě úspěchu dále spojovala hubené tělo se sebeovládáním, s přítelem, který by ji chránil, s nošením skinny oblečení, s chozením do bazénu a s pocitem, že to dokázala, a proto není slaboch.

Dalším v pořadí nejčastějším tématem bylo spojování krásy se štíhlostí. Ve výpovědích dívek být krásná, znamenalo být štíhlá. Pod toto téma spadají veškeré výpovědi, kdy dívky viděly ve štíhlosti něco krásného – něco, co je přijímáno a pozitivně vnímáno. Jako štíhlé se popisovaly jako křehké či jako dokonalé. Naopak obezita byla spojována s negativními vlastnosti, u dívek velmi často s odporností. Dívky měly často představu, že tím, že budou štíhlé, a proto tedy i dle nich krásné, bude snazší si udržet partnera, lépe se prosadí v okolí, ale především oni samy budou spokojené.

Výpovědi tak potvrdily argument Nováka [2010] a Bröhmové [1999] a to ten, že dnes je představa krásy spojována se štíhlostí. Štíhlost je znakem půvabu.

Vivien: „proč hubnout: -budu krásná, každý mě bude chtít a závidět mě přítelovi - budu středem pozornosti.“

Zde vidíme, že dívky jsou aktivně jednajícími aktéry, kteří utváří svůj život. Skrze činy zde konkrétně hubnutí se projevují a vyjadřují tak tím určité sdělení.

Vivien: „abych byla konečně zase krásná, a aby si konečně všiml, že se něco děje - když mu to nestačí říct slovy, tak to změním činy ...“

Pro ana pusinka: „jinak dneska je poslední den, co jsme si vědomně dopřávala, čeká mě dietní režim, ať jsem do plavek krásná :))“

Dalším tématem, které úzce souvisí se štíhlostí, je vzor či ideál. Tento pojem se na blozích vyskytoval často. Dívky často měly svůj „hubený“ vzor nebo ideál, který je motivoval v jejich úsilí a sloužil jako silná inspirace a dodával jim sílu. Tyto vzory byly umístěny v kategorii „thinspo“ – thinspiration znamená štíhlá či hubená inspirace. V této kategorii bylo možné vidět velké množství fotografií hubených dívek. Nejčastěji se jednalo o modelky propagované médii, anorektické dívky či abnormálně hubené ženy nebo dívky v okolí. Mezi prezentovanými byla například Eliška Bučková, která také byla anorektičkou, modelka Taťána Kuchařová či extrémně štíhlá Victoria Beckham, ale i jiné méně známé modelky, herečky či zpěvačky.

Illdie: *„Ona-Eliška Bučková. Je to vzor, ať si říká kdo chce, co chce. Její postava, a vlastně i celkový vzhled, je pro mě vzorem. Má nádherné vlasy, tvar obličeje, oči, a hlavně to tělo. Dokonalá žena, tak bych chtěla vypadat. Je krásná, a ona je ten typ žen, za kterými se muž ohlídně. Ne za baculkama, za touto ženou se ohlídně. Zapřete to.“*

Poppy ana: *„Na povzbuzení tady máte pár fotek Madison Beer. Je neuvěřitelně krásná. A hlavně je jako tyčka. Nádhra.“*

I přesto, že jsou média zobrazována jako významný faktor vedoucí k PPP a jsou obviňovány za jejich nátlak, je zde patrné, že dívky nejsou pasivními příjemkyněmi. Na této výpovědi lze pozorovat, že dívky jsou aktivními uživatelkami, jež si samy vybírají, které informace jsou pro ně relevantní a následně si tak volí i svůj ideál. Vidíme tak, že média nepůsobí na každého příjemce stejně, a proto mohou uživatele ovlivnit v různé míře.

Illdie: *„A co chcete být vy? Victoria's secret, nebo Dove? Já už mám vybráno.“¹*

¹ Na kampani Dove představím svůj argument o mediálním vlivu z kapitoly média. Společnost Dove uskutečnila kampaň „za skutečnou krásu“ a „objev svoji krásu“. Byly zde zobrazované ženy s různými přirozenými postavami a různou barvou pletí. Cílem této kampaně je prezentovat přirozené ženy a bojovat proti ideálu extrémně hubených žen. Chtěly tak změnit vnímání žen v tom, co je skutečně krásné.

5. ZÁVĚR

Na základě analýzy blogů bylo zjištěno, že mentální anorexie je téma související s kontrolou a mocí nad svým tělem. Dívky se skrze jídlo neustále disciplinovaly. Detailněji jsem to představila na držení diety a tématu hladovění. Kontrola, moc, hladovění a diety byly nejčastějšími tématy na blozích, a proto je považuji za klíčové. Z tohoto zjištění vyplývá, že disciplinace je neodmyslitelnou součástí anorexie, což vede k tomu, že anorexie na těchto blozích není vnímaná jako patologie, ale jako způsob kontroly a moci nad svým tělem. To následně vede k tomu, že dívky se zde prezentují jako bytosti, které potřebují neustálou kontrolu a moc nad svým tělem a naplnit tak svůj stanovený ideál.

Ukázalo se, že mentální anorexii i přes pozitivní dojmy a pocity doprovází i negativní situace a pocity, které musí dívky překonávat. Je nutné podotknout, že i přes tyto negativní stavy dívky s mentální anorexií nechtěly přestat, protože se stala součástí jejich života, bez níž si již život nedokážou představit, a také by bez anorexie došlo ke zvýšení hmotnosti. Dále výzkum poukázal na vliv okolí, které hraje v mentální anorexii klíčovou roli, protože anorexii a její průběh významně ovlivňuje.

Dále analýza blogů vyvrátila tvrzení mnoha studií. Ukázalo se, že dívky nejsou pasivními bytostmi a neovlivňoval je, ani nijak neutlačoval společenský ideál, protože měly stanovený svůj anorektický vzor. Tento anorektický vzor byl velmi často zobrazován i na fotografiích jako motivace. Vidíme tak, že jednání dívek nebylo cílené na společenské požadavky. Což vede k závěru, že kontrola nad tělem je prioritou i za cenu nevyhovění společenskému ideálu.

Poslední zkoumanou oblastí bylo blogování. Blog je neodmyslitelnou součástí anorektických dívek, byl nejčastěji spojován s prostorem naplnění, podpory a motivací.

Tato práce se soustředila na zmapování internetových blogů dívek trpících PPP ve spojitosti s jejich prožíváním a vnímáním mentální anorexie. Práce sloužila k prozkoumání tohoto fenoménu do hloubky a k přínosu nových poznatků.

Toto téma je přínosné pro sociologii, jelikož toto téma spolu s fenoménem pro ana blogů není dostatečně probádané. Zkoumání problému hlouběji by přineslo jistě další nové poznatky.

Práce byla sepsána na základě analýzy dívek. Pro získání komplexního pohledu na tento fenomén by bylo vhodné zapojit do další studie perspektivu mužů. Dále by zajímavé poznatky přinesly další práce, které by se věnovaly také analýze pro ana blogů, ale připojily by ještě polostrukturované rozhovory s dívkami. Zároveň by se budoucí studie mohla věnovat více jednotlivým tématům, která jsou v práci uvedena, ale nebyl příliš velký prostor se věnovat každému detailněji. Velmi zajímavé by bylo také připojit pohled a názor lékařů pomocí rozhovorů.

Dále by mohla být pozornost zaměřena na příčiny začátku mentální anorexie, jak se dívkám změnil život v porovnání před onemocněním a v době po případném vyléčení mentální anorexie. V neposlední řadě by mohla být větší pozornost zaměřena na rodiče dívek, partnera, přátelé či spolužáky a učitele.

Přes všechna zjištění má práce své limity, protože byl analyzován specifický datový materiál. To znamená, že blogy nemusí psát skutečné anorektické dívky, a také že reálná zkušenost může být odlišná než ta popisovaná. V případě provedených rozhovorů by se výsledky mohly více rozšířit či v určitých pohledech lišit. Přesto může práce posloužit k budoucímu bádání, které by danou tematiku více rozšířilo.

6. POUŽITÉ ZDROJE

Bartky, Sandra Lee. 1990. *Femininity and domination: studies in the phenomenology of oppression*. New York: Routledge.

de Beauvoir, Simone. 1967. *Druhé pohlaví*. Praha: Orbis.

Bordo, Susan. 2008. „Anorexia Nervosa: Psychopathology as the Crystallization of Culture.“ Pp. 162-186 in Carole Counihan, Penny Van Esterik. *Food and Culture*. New York: Routledge.

Boskind-Lodahl, Marlene. 1976. „Cindarella's Stepsisters: A Feminist Perspective on Anorexia Nervosa and Bulimia.“ *Journal of Women in Culture and Society* 2 (2): 342-356.

Bourdieu, Pierre. 2000. *Nadvláda mužů*. Praha: Karolinum.

Braun, Virginia, Clarke, Victoria. 2006. *Using thematic analysis in psychology*. London: Routledge.

Bröhmová, Patricia. 1999. *Jsem já ze všech nejkrásnější?* Praha: Amulet.

Butler, Judith. 2003. *Trampoty s rodou*. Aspekt: Bratislava.

Byron, D. L. aj. 2008. *Blogy: publikuj a prosperuj*. Praha: Grada.

Edwards, Emily. 2007. „Are Eating Disorders Feminist? Power, Resistance, and the Feminine Ideal.“ *Paper presented at the Perspectives on Power Conference* [online] 4 [cit. 15. 01. 2016]. Dostupné z: [https://www.qub.ac.uk/sites/QUEST/FileStore/Issue4PerspectiviesonPowerPapers/Fileto upload,71745,en.pdf](https://www.qub.ac.uk/sites/QUEST/FileStore/Issue4PerspectiviesonPowerPapers/Fileto%20upload,71745,en.pdf).

Fialová, Ludmila. 2001. *Body image jako součást sebepojetí člověka*. Praha: Karolinum.

Fialová, Ludmila, Krch, František David. 2012. *Pojetí vlastního těla – zdraví, zdatnost, vzhled*. Praha: Karolinum.

- Foucault, Michel. 2000. *Dohlížet a trestat: kniha o zrodu vězení*. Praha: Dauphin.
- Fournier, Valérie. 2002. „Fleshing out Gender: Crafting Gender, Identity on Women’s Bodies.“ *Body & Society* 8 (2): 55-77.
- Fraňková, Slávka, Dvořáková-Janů, Věra. 2003. *Psychologie výživy a sociální aspekty jídla*. Praha: Karolinum.
- Giddens, Anthony. 2013. *Sociologie*. Praha: Argo.
- Grogan, Sarah. 2000. *Psychologie nespokojenosti s vlastním tělem*. Praha: Grada.
- Hendl, Jan. 2005. *Kvalitativní výzkum – základné metody a aplikace*. Praha: Portál, s. r.o.
- Janebová, Radka. 2006. *Sociální problémy z aspektu gender*. Hradec Králové: Gaudeamus.
- Jeffreys, Sheila. 2005. *Beauty and misogyny: harmful cultural practices in the West*. London: Routledge.
- Krch, František David. 2010. *Mentální anorexie*. Praha: Portál, s.r.o.
- Krch, František David (ed.). 1999. *Poruchy příjmu potravy*. Praha: Grada Publishing.
- Lipovetsky, Gilles. 2007. *Třetí žena: neměnnost a proměny ženství*. Praha: Prostor.
- Marádová, Eva. 2007. *Poruchy příjmu potravy*. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí.
- Novák, Michal. 2010. *Společnost, kultura a poruchy příjmu potravy*. Brno: Cerm.
- Papežová, Hana. 2000. *Anorexia nervosa*. Praha: Psychiatrické centrum.
- Ortner, Sherry. 1998. „Má se žena k muži jako příroda ke kultuře?“ Pp. 89–115 in Libora Oates-Indruchová (ed.). *Dívčí Válka s Ideologií*. Praha: Sociologické nakladatelství.
- Oakley, Ann. 2000. *Pohlaví, gender a společnost*. Praha: Portál.
- Renzetti, Claire, Curran, Daniel J.. 2003. *Ženy, muži a společnost*. Praha: Karolinum.

Strauss, Anselm, Corbinová, Juliet. 1999. *Základy kvalitativního výzkumu*. Boskovice: Albert.

Ševítová, Lenka. 2004. „Ženy a zdraví: Předmenstruační syndrom, menstruace a menopauza jako sociální konstrukty v západní společnosti.“ *Gender, Rovné Příležitosti, Výzkum* 5 (4): 7-9.

Wolf, Naomi. 2000. *Mýtus krásy: ako sú obrazy krásy zneužívané proti ženám*. Bratislava: Aspekt.

Yalomová, Marilyn. 1999. *Dějiny ňadra: kulturní a sociální historie prsou od starověku až po současnost*. Praha: Rybka.

7. RESUMÉ

The present bachelor thesis is focused on eating disorders from the perspective of gender, specifically women suffering from eating disorders. The thesis is divided in theoretical and empirical part and results. Theoretical part is dedicated to phenomenon of eating disorders and social factors, specifically beauty ideal, social body construction and media. Another part is dealing with gender perspective of eating disorders. In this context, the thesis is focused on the difference between male and female body, discipline and symbolic violence. Furthermore, two different perspectives of seeing anorexia nervosa are described. Before the empirical part is discussed in more depth, the phenomenon pro ana is presented.

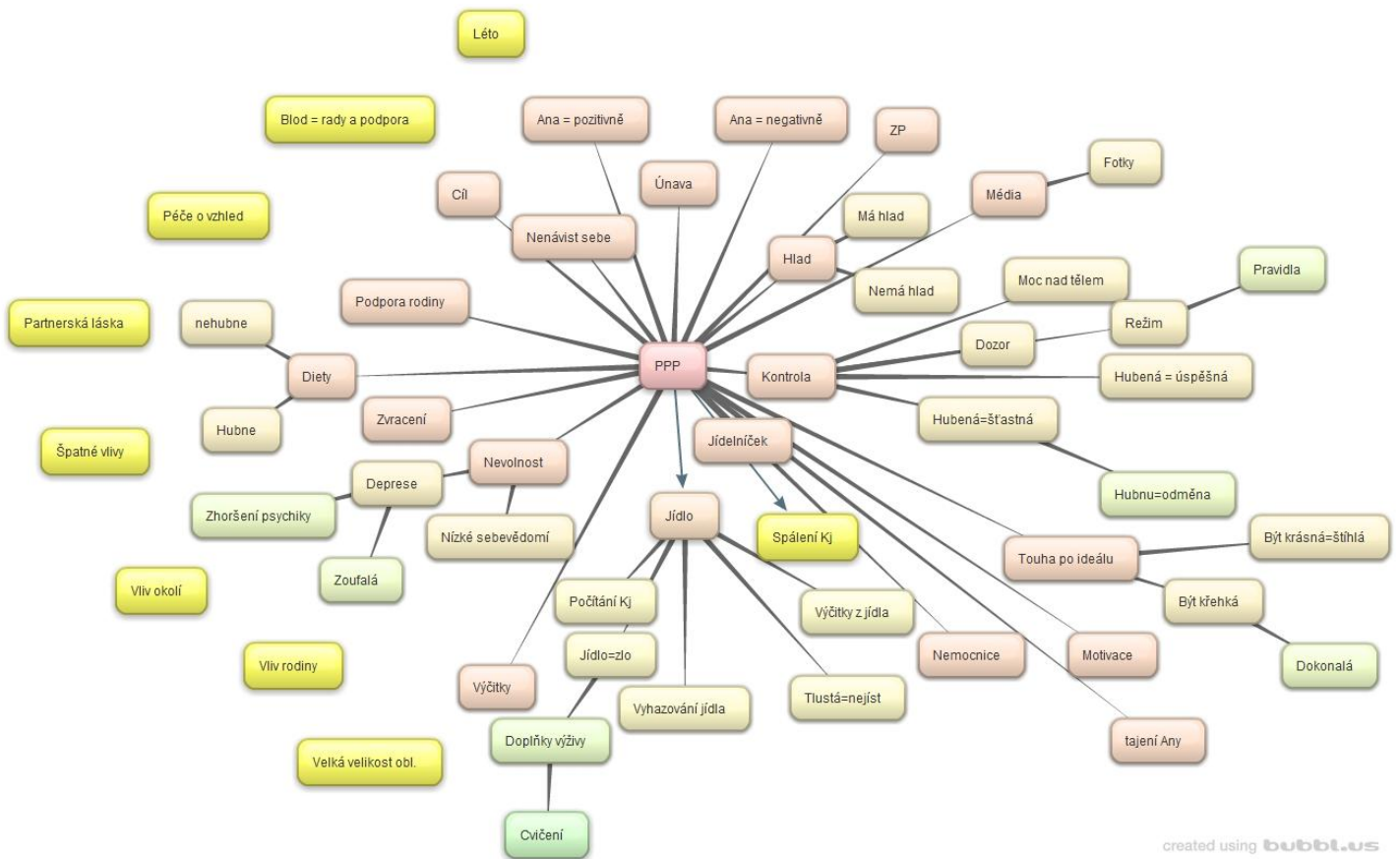
Qualitative analysis was performed to analyze Internet blogs of girls suffering from eating disorders. In this chapter, the author is trying to determine how the girls present themselves, express and experience their disease through pro ana blogs.

The research shows that anorexia nervosa is a topic related to the control and power over their bodies, which leads to the fact that anorexia on these blogs is not perceived as a pathology, but as a method of control and power over their bodies and also as a way to fulfill their ideal. The analysis also revealed that anorexia nervosa is associated with positive as well as negative states. Key role in this phenomenon is played by family and close people. Last but not least, based on analysis it was discovered that girls' behavior was not targeted on social requirements, because they are active people acting on their own and trying to reach their ideal. In the end, the importance of blogging is mentioned. Blog is an inseparable part of these girls in this phenomenon.

The goal of the thesis was to explore the phenomenon and to bring new findings. This topic is beneficial for sociology, because together with phenomenon of pro ana blogs it is insufficiently covered. Another research could uncover new findings which may lead to a new point of view on this matter.

8. PŘÍLOHA

Príloha č. 1: Mind Map – myšlenková mapa

created using tubbl.us